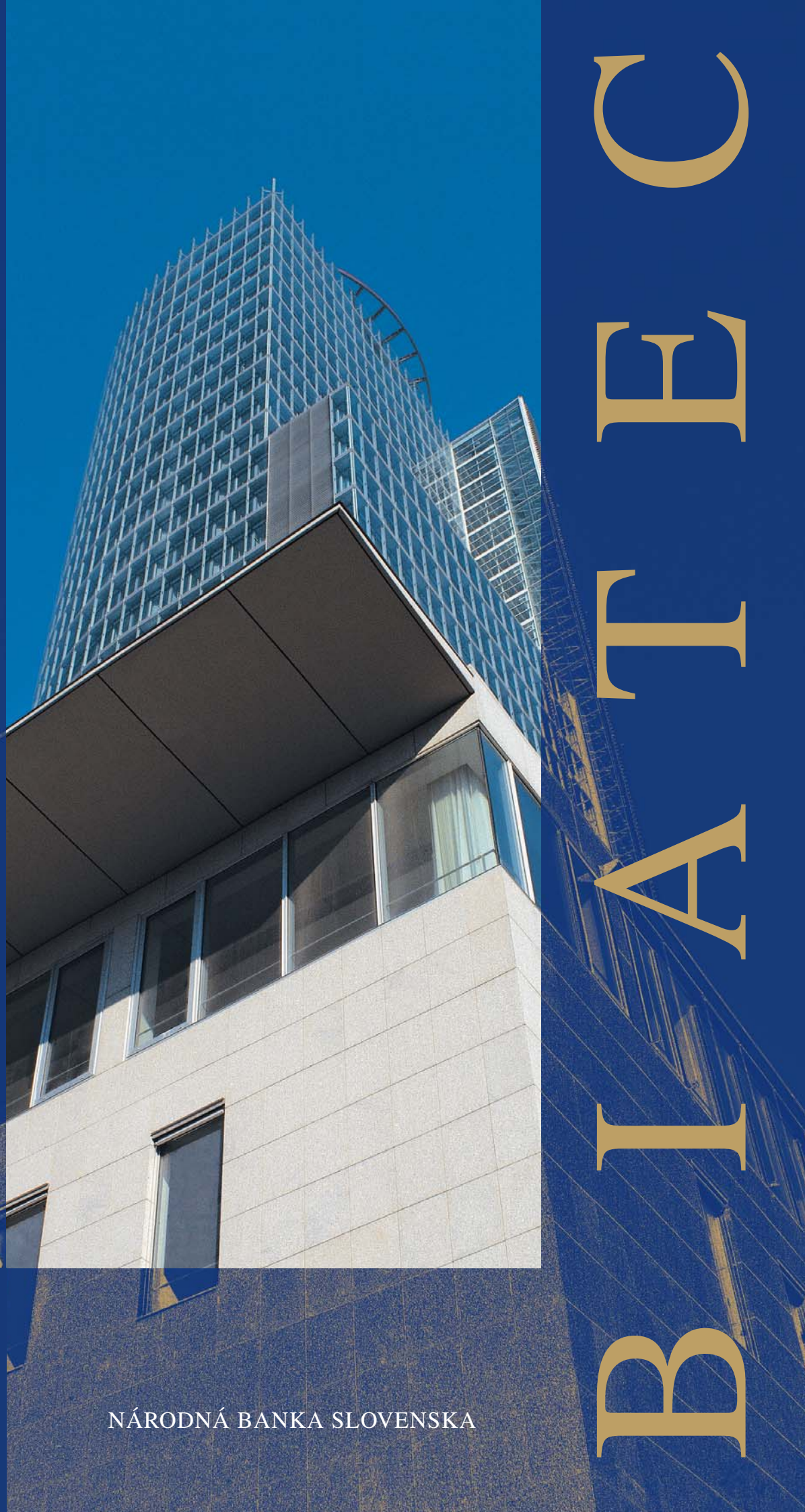

4

Apríl 2011
Ročník 19

ODBORNÝ
BANKOVÝ
ČASOPIS

C E A T I B

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

Analýza slovenského finančného sektora za rok 2010

Foto: Igor Plávka

S úvodným slovom na tlačovej konferencii o vývoji slovenského finančného sektora vystúpil Ing. Vladimír Dvořáček, výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom (na foto druhý sprava). Ďalšími podrobnejšími informáciami prispeli Mgr. Júlia Čillíková, riaditeľka odboru regulácie a finančných analýz (druhá zľava) a Ing. Marek Ličák, PhD., vedúci oddelenia analýz z hľadiska obozretnosti na makroúrovni (prvý zľava). Besedu moderovala Petra Pauerová, hovorkyňa NBS (prvá sprava).

Národná banka Slovenska pravidelne dva razy ročne publikuje Analýzu slovenského finančného sektora, ktorá mapuje aj vývoj globálneho ekonomického prostredia, keďže to vplyva aj na vývoj slovenského finančného trhu.

V roku 2010 zaznamenala globálna ekonomika, podporená menovými a fiškálnymi politikami a rastom medzinárodného obchodu, pomerne výrazné oživenie. Naďalej však platí, že existujú relatívne výrazné rozdiely vo výkonnosti jednotlivých štátov. Celosvetovému hospodárskemu rastu dodávajú v súčasnosti impulzy a dynamiku hlavne rozvíjajúce sa krajiny Ázie. Ich rast vyplýva do veľkej miery z ich orientácie na vysoko konkurencieschopnú produkciu, určenú na export. Relatívne pozitívne možno hodnotiť aj ekonomický vývoj v Spojených štátoch amerických. Ten však stále sprevádza neistota a viaceré problémy, súvisiace najmä s vývojom na trhu nehnuteľností.

ODLIŠNÝ VÝVOJ ZAZNAMENALA EUROZÓNA

Nielenže ako celok dosiahla v roku 2010 relatívne pomalý rast, ale v rámci nej došlo k pomerne vý-

raznej divergencii medzi jednotlivými členskými štátmi. Na jednej strane boli tzv. periférne krajiny, ktoré zaznamenali buď stagnáciu alebo prehlbovanie ekonomického poklesu. Na druhej strane boli najmä Nemecko s ďalšími štátmi, ktoré ťažili z rastu exportu. K tejto skupine krajín patrila aj slovenská ekonomika. V roku 2010 dosiahla jeden z najvyšších ekonomických rastov v rámci EÚ. Oživenie možno pripísať najmä exportu, čo sa prejavilo na raste domácej priemyselnej produkcie.

Súčasný vývoj však v sebe skrýva viacero rizík, a to aj napriek pozitívnejšiemu tónu hodnotenia ekonomického vývoja z pohľadu finančnej stability, najmä v porovnaní s rokom 2009. Významným rizikom je najmä pretrvávajúca neistota na finančných trhoch pokiaľ ide o fiškálny vývoj v niektorých krajinách. To sa môže negatívne prejavovať na tempe ekonomického rastu a nákladoch na financovanie bánk. Zdrojom budúcich možných ekonomických problémov môže byť aj opätovné prehlbovanie globálnych obchodných a finančných nerovnováh. Rizikom je aj možnosť nadmerného zvýšenia inflácie, ktorá sa začala čiastočne prejavovať na konci roka 2010 v súvislosti s rastom cien komodít a potravín.

Pokračovanie na str. 26 – 27

BIATEC

Odborný bankový časopis
Apríl 2011

Vydavateľ:

Národná banka Slovenska

Redakčná rada:

doc. Ing. Jozef Makúch, PhD. (predseda)
Ing. Viliam Ostrožlík, MBA (podpredseda)
Mgr. Júlia Čillíková
Ing. Juraj Jánošík
Ing. Renáta Konečná
PhDr. Jana Kováčová
Mgr. Martin Šuster, PhD.

Redakcia:

Ing. Alica Polónyiová
tel.: 02/5787 2153
alica.polonyiova@nbs.sk
PhDr. Dagmar Krištofičová
tel.: 02/5787 2150
dagmar.kristoficova@nbs.sk

Adresa redakcie:

NBS, redakcia BIATEC
Imricha Karvaša 1, 813 25 Bratislava
fax: 02/5787 1128
Objednávky na inzerciu prijíma redakcia:
tel.: 02/5787 2150, e-mail: biatec@nbs.sk

Počet vydaní: 10-krát do roka

Cena výtlačku pre predplatiteľov: 2 €

Ročné predplatné: 20 €

Poštovné hradí predplatiteľ.

Objednávky na predplatné v SR

a do zahraničia, reklamácie, distribúcia:

VERSUS, a. s., Expedičné stredisko,
Pribrinova 21, 819 46 Bratislava
tel.: 02/5728 0368, fax: 02/5728 0148
e-mail: expedicia@versusprint.sk

Termín odovzdania rukopisov: 12. 4. 2011

Dátum vydania: 26. 4. 2011

Evidenčné číslo: EV 2817/08

ISSN 1335 – 0900

Grafický návrh: Bedrich Schreiber

Typo & lito: AEPRESS, s.r.o.

Tlač: DOLIS, s.r.o.

Časopis je dostupný v elektronickej
forme na internetovej stránke
Národnej banky Slovenska:

<http://www.nbs.sk>

Od roku 2011 obsahujú články abstrakt
v anglickom jazyku a niektoré materiály sú
publikované v inom ako slovenskom jazyku.

Všetky práva sú vyhradené. Akékoľvek
reprodukcie tohto časopisu alebo jeho časti
a iné publikovanie vrátane jeho elektronickej
formy nie sú povolené bez predchádzajúceho
písomného súhlasu vydavateľa.

O B S A H

LABOUR MARKET FLEXIBILITY

The wage curve in Slovakia – panel data view
of labour market segments 2
(Pavel Gertler)

TESTY FINANČNÉHO SEKTORA

Výsledky makrostresového testovania slovenského
finančného sektora 7
(Ján Klacso)

FINANČNÁ STABILITA

Vplyv krízy verejných financií na výkon
Európskej centrálnej banky 13
(Ing. Miroslava Kosáková)

DISKUSIA

Systém krízového riadenia bánk: nástrahy návrhu 17
(Marcel Laznia)

FINANČNÉ ZDROJE

Od IAS 39 k IFRS 9 – zmena účtovných štandardov
ako odpoveď na globálnu krízu 20
(Mária Pročková)

Z HISTÓRIE

Zväz roľníckych vzájomných pokladníc 23
(Mgr. Daniela Fukasová, PhD.)

RECENZIA

Trilógia štúdií 28
(doc. Ing. Dana Tkáčová, PhD.)

INFORMÁCIE

Rada guvernérov ECB upravila úrokové sadzby 30
Z rokovania BR NBS 30
NBS zverejnila Výročnú správu za rok 2010 31
Inštitút bankového vzdelávania NBS, n.o. 31

PEŇAŽNÝ OBEH

Falzifikáty bankoviek a mincí zadržané na území SR v roku 2010 32

The wage curve in Slovakia – panel data view of labour market segments

Pavel Gertler
National Bank of Slovakia

V článku skúmame vzťah medzi lokálnou mierou nezamestnanosti a úrovňou miezd – vzťah, ktorý sa v odbornej literatúre tiež nazýva mzdová krivka. Použitím panelových odhadov na rozsiahlej databáze mikroúdajov na úrovni podnikov (a závodov) môžeme potvrdiť predchádzajúce zistenia, že v priemere sú mzdy na Slovensku relatívne pružné. Presnejšie, že rast lokálnej miery nezamestnanosti o 1 percentuálny bod je spojený s 0,85 % poklesom v úrovni miezd. Zistené elasticity sa však výrazne líšia medzi sektormi, regiónmi a hlavne medzi kvalifikačnými skupinami zamestnancov. Výsledky odhadov naznačujú, že celkovú pružnosť miezd na slovenskom trhu práce ťahá najmä vysoká pružnosť miezd zamestnancov so zväčša vyššou kvalifikáciou a širšími možnosťami uplatnenia ako inštitucionálne nastavenie trhu práce.

1 Blanchflower and Oswald argue for the use of microeconomic data and document the existence of a logarithmic curve linking the level of pay to the unemployment rate in the local area. In their 1994 book, they draw this conclusion from an analysis of 16 nations including the US; in their 2005 publication, they expand their sample to 40 countries from around the world.

INTRODUCTION

In the contemporary environment of negative demand shocks flexible wage formation is becoming ever more important component of the real economy. The concept of estimating unemployment elasticity of wages directly responds to the question of the wage formation process. In a world of flexible wages, adverse changes in demand and the consequential rise of the unemployment rate are accommodated by contraction in employee wage bills. Wage flexibility is therefore increasingly important in the absence of an exchange rate channel to support the competitiveness of enterprises.

Wage flexibility is a concept that has usually been researched on nation-wide data, yielding a message about how flexible are wages overall. The aim of this analysis is to construct a micro-database that allows us to identify specific segments of the labour market where wages are rigid to changes in the local rate of unemployment. Identifying these segments and assessing their degree of rigidity allows us to see potential risks and hence facilitates targeted labour market policy-making.

1. THEORETICAL BACKGROUND

From the extensive literature, we may distinguish two main approaches to measuring wage flexibility. The first is based on the long-run relationship between the level of wages and the level of local unemployment¹ (this concept, known also as “the wage curve”, was introduced by Blanchflower and Oswald (1990) and has since been challenged by many other authors). The other approach is based on aversion to wage cuts (also called “downward wage rigidity”).

The wage curve approach is the one that we will apply in this study. There is an important di-

vide in the concept of the unemployment/wage relationship. Traditionally, economic theory uses the Phillips curve, which models the trade-off relationship between the variation of wages and the level of unemployment. This is well established in a great number of specifications as a tool for economic policy or for assessing the functioning of the labour market. However, the wage curve departs from the Phillips curve approach by assuming a long-run relationship between the level of wages and the level of local unemployment. Several methods to validate this relationship have been developed (more details in part 3). From the point of view of economic theory, three main approaches to wage formation are usually referred to when rationalising the long-term relationship.

The first is a demand-supply framework where both parties – labour demand and labour supply – have a certain position in the collective bargaining market (Diamond, 1982, Pissarides, 1990). In this stream of theory, an employee’s position in the bargaining process is measured by the reservation wage, i.e. the wage level that makes an employee neutral between accepting a wage offer and being unemployed. The level of the reservation wage depends mainly on factors such as utility of leisure, unemployment benefits, and opportunities to obtain another form of income (or access to loans), the scale of accessible illegal employment, and others. The reservation wage will therefore rise during economic upswings and decrease when the rate of unemployment is rising. Since the reservation wage cannot be measured directly, it is in practice derived from flows of labour.

The second approach builds upon the reservation wage. Assuming that the wage level and wage growth affects productivity growth, employers rather pay in excess of the reservation

wage in order to ensure the retention and motivation of key employees (Katz, 1986). This higher pay is often called the aspiration wage, i.e. what an employee assumes to be a fair pay, usually on the basis of his previous wage level. In the so-called "shirking model" of Shapiro and Stiglitz (1984), the aspiration wage serves as a reference value below which the employee will tend to underperform his employment duties.

The third approach is mainly applied to specific groups of employees (usually low-skilled and paid close to the reservation wage) where the standard demand-supply relationship does not apply. Since their chances of getting a well-paid job are worse in comparison with the rest of the workforce, they are also in a weaker bargaining position. (Card and Riddell, 1993).

No matter which approach prevails in a given labour market, the long-run relationship between the level of wages and the rate of unemployment is easily subjected to empirical observation. Based on a number of estimates, Blanchflower and Oswald (1994) claimed to have found an empirical law that the regional rate of unemployment elasticity of wages is around -0.1. The approach has been compromised in the later discussions, result of what has been a clearly drawn line between short-term features of the Phillips curve and long-term interpretation of the wage curve relationship.

However, consensus views appeared, too, suggesting complementary rather than substituting features of the two specifications. Whelan (1997), e.g. argues that taking into account the mark-up price setting mechanism and the way in which expectations are formed, an aggregate Phillips curve may be obtained from a microeconomic specification of the wage curve without making any assumptions about the autoregressive nature of the wage level.

That wage dynamics may play an important role is proven by the different evidence of autoregression in wages in the US and other countries and by some of the limitations in testing for it.

Bearing these issues in mind, we will first test for the nature of autoregression in wages according to the approaches suggested earlier. Since we find this to be far from unity, we then examine the static wage curve according to Baltagi, Blien and Wolf (2008), using the two-step method of Bell et al. (2002).

So far, to our knowledge, there have been three studies that used Slovak data to estimate some form of wage rigidity. The B and O paper (2001) uses microdata for one year (1995) and finds an elasticity of wages of -0,049. Huitfeldt (2001), examining regional data for effects of unemployment and labour market policies on real wages in the Czech Republic and Slovakia in 1992-1998, finds significantly less wage rigidity in Slovakia (elasticity under -0.1) compared to both the previous study and to the Czech Republic. Finally, Babetskii (2006) confirms the elevated level of wage flexibility before 2000 on a basic Phillips curve specification (referring mainly, however, to the fi-

xed exchange rate regime period), while showing evidence of its deterioration thereafter.

The first two of these studies, as well as the vast majority of other papers estimating wage curves for individual economies, present overall estimates of unemployment elasticities of wages as evidence for the wage curve. The variable structure of emerging economies may however reveal many new findings that could put economy-wide estimates into a different perspective. This is because the structure of an emerging economy is often a subject of more frequent and intense changes, usually driven by investments in certain sectors and certain regions. Therefore, any averaging across the economy may lead to distortions. The aim of this paper is therefore to exploit the wage curve approach at a disaggregated level in the estimates in order to examine more closely the relationship between wages and unemployment as it appears in different sectors, regions or types of occupations.

2. DATA

We use enterprise-level microdata collected by the Statistical Office of Slovak Republic in three different enterprise surveys² and merge them into one concise database with annual data. The database is filtered in three levels: (1) keeping only those observations where the identifier matches the relevant wage observations in two consecutive years, (2) dropping missing entries, illogical entries (e.g. negative value added) etc. and (3) keeping only those firms for which there are at least five consecutive annual observations. This leaves us with the sample of 3498 firms, 70% of which are represented in all observations from 2001 to 2007; in aggregate 22814 annual observations.

We use the concept of a wage bill per hour of work in a company, which is calculated as compensation paid to the employees of a company divided by the number of hours worked. Our extensive database allows us to measure wages as wages paid per physical employee or normative employee (working 40 hours per week). While the results are similar, we stick to the former definition so that we can capture the potential shift towards more flexible employment contracts, especially at the end of the period under review.

The rate of unemployment data are drawn from Labour Office Statistics. We use monthly rates of unemployment per district (NUTS 4 geographical unit) averaged to annual frequency. Since the methodology for reporting the rate of unemployment in Slovakia was changed in 2004, we calculate monthly rates of unemployment before this date based on its current definition (unemployed available for work³ in a given month as a share of the average labour force for the previous year).

To sum up, analysis is being undertaken on an unbalanced panel of cross-section company-level data over seven annual observations. The database also includes variables and attributes assigned to each company, which are used as a set of individual firm characteristics.

² *The Annual Questionnaire on Labour (Praca 3-01), the Annual Questionnaire on Business Statistics by Establishments (ROC Zav 1-01) and by Enterprises (ROC 1-01).*

³ *The Statistical Office of the Slovak Republic refers to this group as "disposable unemployed" on the English-language version of its website.*

- 4 Financial services are usually being reported as the sixth sector in the NACE 6 breakdown, however SOSR reports that we draw our data from do not include financial institutions.
- 5 Regional breakdown r corresponds to the NUTS 4 classification, while regional breakdown R corresponds to NUTS 3.
- 6 The numbers of companies in a specific year in our sample range from 4535 to 4885. Some estimations were also made with a balanced panel, achieved by retaining in the sample those establishments that reported to the Statistical Office for each year of observation (2439 establishments \times 7 years). Since, however, these estimates yield very similar coefficients as the unbalanced dataset, we do not report them.

The segments we are studying are the following:

- Occupational structure based on predominance of certain ISCO classes of employees (white-collar high skilled, white-collar low-skilled and blue collar)
- Economic sectors according to NACE, broken down to 5 main classes (agriculture, industry, business services, construction and government)⁴
- Geographical breakdown according to NUTS 3 (8 regions: Bratislava, Trnava, Trenčín, Nitra, Žilina, Banská Bystrica, Prešov and Košice)
- Time dimension – checking consistency of results in individual years of observation

3. TESTING THE VALIDITY OF THE WAGE CURVE HYPOTHESIS AND THE MODEL

We depart from B and O's (1994) standard formulation of the wage curve, which lets the individual wage level be a function of individual characteristics and the regional rate of unemployment. In accordance with the discussion three tests are performed to validate the wage curve approach and to rule out dynamics in wages.

- Including lagged nominal wages in Blanchflower and Oswald wage curve formulation yields coefficient with lagged wages at 0.09, which is distant enough from one to rule out a Phillips curve relationship.
- Worries about possibly distorted outcomes of the latter test due to presence of both the regional fixed effect and lagged dependent variable or due to eventual serial correlation in the regional market error term we avoid dynamics component by using the Card (1995) test. Wage curve hypothesis however cannot be confirmed by this test as it is impossible to reject neither of the two concepts.
- Finally, two-stage testing proposed by Solon et al. (1994) and used e.g. Blanchard and Katz (1997) confirms the validity of the wage curve, lagged wages at 0,27 being distant enough from unity.

Summing up the testing, we were not able to reject the wage curve hypothesis in single case and therefore it was further assumed that the wage curve relationship may be applied for the existing dataset.

4. THE MODEL

The rationale behind the model is to estimate the slope coefficients of regional unemployment on the hourly average wage paid in the companies.

We depart from the basic model of one-way error component regression:

$$w_{it} = a + \beta u_{yt} + \chi q_{it} + \lambda X_{it} + \mu_R + \varepsilon_{it}$$

where w_{it} is log of wage level, q_{it} is log of firms' value added per hour of employees' work, u_{yt} is log of local rate of unemployment, μ_R is a regional fixed effect,⁵ ε_{it} is an idiosyncratic component, and X_{it} is composed of the following characteristics:

- hrse* number of hours worked by one employee (in logs)
- cafa* share of foreign capital in fixed assets
- flex* ratio of the use of flexible hours (employees count per normalised hours count)
- size* number of employees (in logs)
- blue/whil/whih* dummy for firms with a high proportion of blue-collar / white collar low-skilled / white collar high skilled employees, respectively.

The structure of the panel we work with is unbalanced and largely in favour of a cross-section dimension ($N \sim 4700$ and $5 \leq T \leq 7$).⁶

Preferred specification is formulated as below

$$(w_{it} - \bar{w}_t) = a + \beta (u_{yt} - \bar{u}_t) + \chi (q_{it} - \bar{q}_t) + \lambda X_{it} + \mu_R + \varepsilon_{it}$$

and based on the following arguments:

- Fixed effects model is used after testing by F-test, Hausman test and Breusch-Pagan test to rule out OLS or random effects model,
- Since time trend can not be necessarily perfectly removed by dummies, variables are mean differenced on the both sides of the equation in each observed year,
- All level variables are in logs. The rate of unemployment is also in logs due to high variance across the regions. Thus, $\beta = 0.1$ (i.e. 10% increase in rate of local unemployment) is associated with an increase from e.g. 5 to 5.5% as well as from 15 to 16.5%.

RESULTS

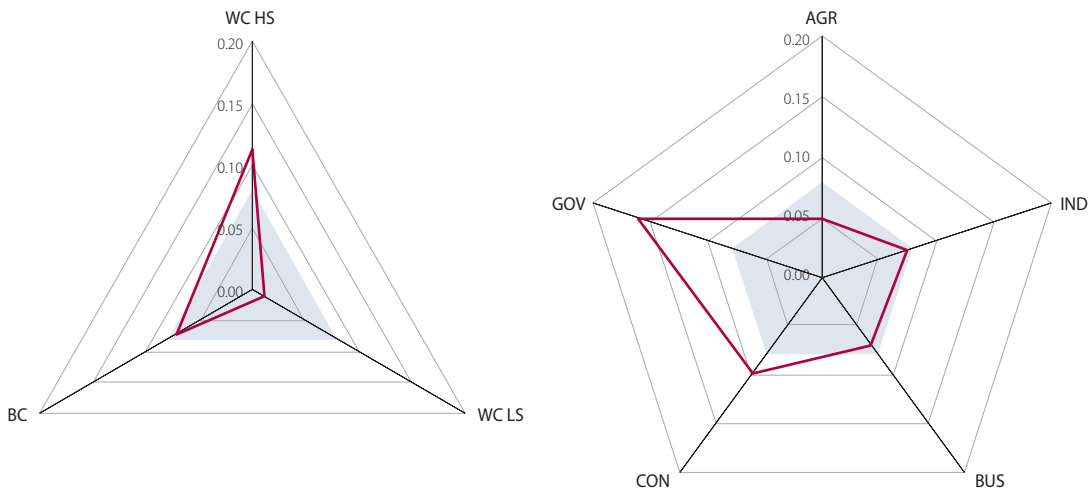
In general, overall estimates of the wage curve confirm the existence of a wage curve in Slovakia. The resulting overall elasticities are close to the golden rule promoted by B and O. The model is quite robust, reflecting also the size of the sample we use.

The wage curve is, however, quite heterogeneous across different market segments. To assess the variability of unemployment elasticity of wages across market segments, we estimate the subsample for each one of them. There is a somewhat higher slope (-0.113) where the only companies accounted for are those employing a high proportion of "white-collar professionals", while the wage curve ceases to exist (at -0.012 and non-significant) where the only companies are those employing a high proportion of "white-collar clerical" employees. The large variation between these subgroups provides prima facie evidence that wages of specific high profile professions are extensively more flexible than wages of the clerical and medium-skilled labour supply. This pattern is also clearly present in nearly all sample subgroups.

Low-skilled clerical, sales and service employees, and to some extent blue-collar workers, are very likely to be destined to work only in the domestic market and are also quite unlikely to migrate to other occupational segments within the

Figure 1 Elasticities in occupational breakdown (left) and sectoral breakdown (right)

Source: Own calculations.
 Note: Blue field represents country wide wage flexibility, red line represents actual estimates.

labour market. This could suggest that these groups of employees are more vulnerable and weaker in wage bargaining. As is clear from the results in Figure 1, they do not enjoy the wage increases that unemployment elasticity of wages endows employees in high-skilled occupational segments (since our focus is mainly on the period of economic upturn).

We check the vulnerability assumption by using dummy variables⁷ to control for wage cuts and decreases in the local unemployment rate. The results suggest that estimated elasticities remain almost intact, except in the case of clerical, sales and service employees, for which a moderately sloped wage curve is found only in a pseudo-bust environment (i.e. dummies for observed wage cuts).

This finding suggests two things: (1) that the measured wage flexibility is relatively symmetric upwards and downwards and, (2) that high-skilled workers enjoy wage increases in a tightened labour market, but also considerable wage decreases when the labour market conditions loosen. However, this finding must be considered only in respect of the wage measure used in our model, i.e. *de facto* compensation per hour worked.⁸

We also found some differences across the main sectors analysed (agriculture, industry, construction, business services and governmental services). The least flexible wages are reported in agriculture (-0.0495), although with considerable variability between urban and rural regions. In the largest segment of the economy (represented by industry and business services – 69% of the sample) unemployment elasticity of wages is close to the country-wide elasticity.

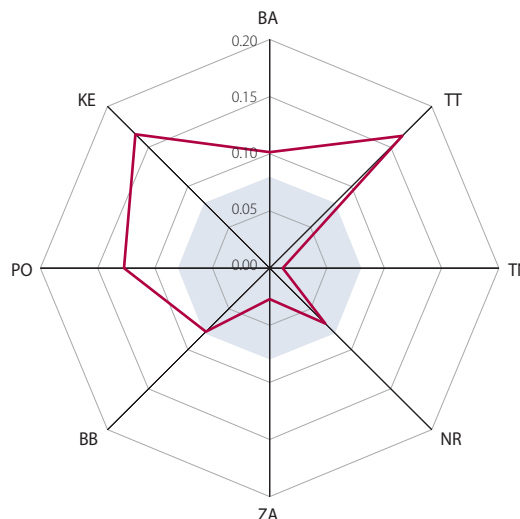
As regards separate estimates in NUTS 3 regions, the resulting elasticities were by far the most surprising. No wage curve was observed in two regions of central Slovakia (Žilina and Trenčín), and very low elasticities were observed in the other

two. By contrast, the far western and far eastern regions in Slovakia are reported with elasticities of over -0.1. This suggests some of the following effects are likely to be in place:

1. Labour mobility (from the southwest to abroad and from east to west and to abroad) exploits regional and cross-border wage differentials, and this in turn affects employers' wage setting (with factors including infrastructure, tradition, educational community formation, or the proximity of wealthier regions across the border).
2. A return to education is starting to appear. Higher elasticities align closely with the presence of major universities in respective regions.
3. A discrepancy between lower-skilled industry job offers in central Slovakia and more services-oriented job offers in the west and east of Slovakia.

7 A new set of variables was defined for cases of negative annual wage change and the corresponding local rate of unemployment increase over the year.
 8 Since bonuses constitute a larger share of the compensation of high-skilled employees, the freezing of them is reflected in a more pronounced drop in the company wage bill.

Figure 2 Elasticities in regional breakdown (left)

Source: Own calculations.
 Note: Blue field represents country wide wage flexibility, red line represents actual estimates.

Table 1 Preferred specification wage curve coefficients across occupations and regions

	White collar - high	White collar - low	Blue collar
Regions BA,TT,PO and KE	- 0.183 ***	-0.090 ***	-0.086 ***
Regions NR,TN,ZA and BB	- 0.036 *	-0.073 ***	-0.040 **

Source: NBS.

The validity of the above three points is also emphasised when the strong regional patterns are cross-checked with the occupational structure. The regional unemployment flexibility of wages is even higher in firms with a high proportion of high-skilled employees than in the overall sample documented in Table 8. At the same time, there is almost no difference in the wage curve in firms with a high proportion of lower-skilled white-collar (clerical) employees, and only some difference in firms with a high blue-collar workforce.

These results reveal that higher-skilled jobs and higher-productivity activities tend to concentrate in the westernmost and easternmost regions of the country. Opportunities for labour mobility are generally greater for the higher-skilled workforce and therefore the wage curve coefficients found here are more negative. The opposite applies to the mostly rural and mountainous central regions of the country.

5. CONCLUSION

We have found clear evidence of the wage curve in the economy-wide enterprise-level microdata. The local rate of unemployment elasticity of wages in the full sample is revealed to be at -0.08 and is relatively stable over time. In other words, an increase in the rate of unemployment by 10% is found to be associated with an average decline in wages by 0.8%. We found this elasticity to be rather symmetric in upturns and in cost-cutting business environments. Based on the extensive empirical literature, we conclude that wages possess a considerable degree of flexibility.

Literature:

- Babetskii, I. (2006): Aggregate Wage Flexibility In Selected New EU Member States, ČNB Working Paper Series 01/2006.
- Baltagi, B.H., Blien, U. (1998): The German wage curve: evidence from the IAB employment sample, *Economics Letters*, Elsevier, vol. 61 (2), pages 135-142.
- Bell, B., Nickell, S., Quintini, G. (2002) Wage equations, Wage Curve and all that, *Labour Economics* 9, 341-360.
- Blanchard, O., Katz, L.F. (1997) What We Know and Do Not Know about the Natural Rate of Unemployment, *Journal of Economic Perspectives*, American Economic Association, vol. 11 (1), pages 51-72.
- Blanchflower D.J. (2001): Unemployment, wellbeing and wage curves in eastern and central Europe. *Journal of Japanese and International Economics*, 15, pp. 364-402.
- Blanchflower, D.G. a Oswald, A.J. (1990): The Wage Curve, *Scandinavian Journal of Economics*, 92 (2), pp. 215-235.
- Blanchflower, D.G. a Oswald, A.J. (1994): The Wage Curve, MIT Press.
- Card, D. (1995): The Wage Curve: A Review, *Journal of Economic Literature*, American Economic Association, vol. 33(2), pages 285-299.
- Card, D., Riddell, W.C. (1993): A Comparative Analysis of Unemployment in Canada and the United States, in *Small Differences That Matter: Labor Markets and Income Maintenance in Canada and the United States*, edited by Card and Freeman. Chicago: University of Chicago Press and NBER, 1993, pp. 149-190.
- Diamond, P.A. (1982): Aggregate Demand Management in Search Equilibrium, *Journal of Political Economy*, University of Chicago Press, vol. 90(5), pages 881-94.
- Gertler, P., Senaj, M. (2008) Downward Wage Rigidities in Slovakia, *AUCO Czech Economic Review*. Charles University Prague, Institute of Economic Studies, vol. 4(1), pp. 79-101.
- Huitfeldt, H. (2001): Unemployment, labour market programmes and wage determination: Evidence from the Czech and Slovak Republics. *CERGE-EI, Discussion Paper no. 54*.
- Katz, L.F. (1986): Efficiency Wage Theories: A Partial Evaluation, *NBER Chapters*, in: *NBER Macroeconomics Annual 1986, Volume 1*, pages 235-290 National Bureau of Economic Research.
- Pissarides, C.A. (1990): *Equilibrium Unemployment Theory*. Oxford: Basil Blackwell.
- Shapiro, C. a Stiglitz, J.E. (1984): Equilibrium Unemployment as a Worker Discipline Device, *American Economic Review*, 74, pp. 433-444.
- Solon, G., Barsky, R., Parker, J.A. (1994): Measuring the Cyclicalities of Real Wages: How Important Is Composition Bias?, *The Quarterly Journal of Economics*, MIT Press, vol. 109(1), pages 1-25.
- Whelan, K. (1997): Wage curve vs. Phillips curve: are there macroeconomic implications. *Finance and Economics Discussion Series 51*, Board of Governors of the Federal Reserve System.
- Wooldridge, J. (2002): *Econometric Analysis of Cross Section and Panel Data*. MIT Press.

Výsledky makrostresového testovania slovenského finančného sektora

Ján Klacso

Národná banka Slovenska

The aim of the macro stress testing is to analyze in details the resilience of the Slovak financial sector to unlikely but still possible complex negative macroeconomic scenarios. Stress testing is conducted on a regular basis semi-annually. This article contains a description of the scenarios used in and the results of the macro stress testing conducted as of end 2010. Two stress scenarios were created for stress testing purposes, one based on the risk of unsustainability of public finances in some of the Eurozone member states and the other based on the risks connected to the significant increase of commodity prices. The baseline scenario, which is based on the official middle-term prediction of the NBS, is created for the comparison of the results of the stress scenarios. In general, the financial sector reported relatively good resilience to stress scenarios. The reaction of some funds managed by supplementary pension management companies and equity funds of collective investment would be more sensitive to the adverse development.

Makrostresové testovanie slovenského finančného sektora sa uskutočňuje dva razy ročne a je súčasťou Analýzy slovenského finančného sektora¹. Cieľom testovania je skúmať odolnosť sektora, resp. jednotlivých finančných spoločností voči málo pravdepodobným, avšak stále možným negatívnym vývojom globálnej ekonomiky a na finančných trhoch. Stresové scenáre sú vytvorené tak, aby bolo možné vyhodnotiť relatívny význam, ako kreditného tak aj trhových rizík v jednotlivých finančných spoločnostiach. Keďže ide o pomerne komplexný odhad vývoja vo finančnom sektore v závislosti od zvolených stresových scenárov, je potrebné prijať relatívne veľký počet predpokladov. Aj preto je dôležité poznamenať, že výsledky stresového testovania slúžia skôr na relatívne porovnanie daných typov rizík v rámci finančných spoločností, resp. na relatívne porovnanie jednotlivých finančných spoločností v rámci sektora, než na absolútne vyčíslenie možných ziskov/strát pri jednotlivých scenároch.

POPIS STRESOVÝCH SCENÁROV

Podobne ako pri predchádzajúcich testoch, aj v prípade makrostresového testovania ku koncu roka 2010 sa jednotlivé scenáre vytvorili tak, aby odrážali možné riziká skrývajúce sa v aktuálnom stave globálnej aj domácej ekonomiky. Kvôli stresovému testovaniu sme vytvorili tri scenáre, dva stresové a základný scenár slúžiaci na relatívne porovnanie. Všetky tri scenáre boli stanovené na dvojročné obdobie 2011 – 2012.

Základný scenár vychádza z oficiálnej predikcie NBS k štvrtému štvrtroku 2010 (P4Q – 2010)². V rámci tohto scenára sa predpokladá postupný rast domáceho HDP predovšetkým v dôsledku rastu zahraničného dopytu, pričom mierne tlaky na tento rast by predstavovali konsolidačné

opatrenia vlády SR. Situácia na trhu práce by sa mala vyvíjať pozitívne, aj keď počas roka 2011 by malo mať negatívny vplyv znižovanie počtu zamestnancov vo verejnej správe. Rast inflácie by mal nastať hlavne v roku 2011 v dôsledku rastúcej ekonomiky a zvyšovaním sadzieb spotrebných daní a dane z pridanej hodnoty.

Scenár *Kríza štátov* vychádza z rizika neudržateľnosti verejných financií v niektorých členských štátoch eurozóny. Ide pri tom o riziko, ktoré v sebe zahŕňa možný negatívny vývoj fiškálnej politiky, posilnenie faktorov pôsobiacich tlmiaco na ekonomický rast a negatívny vývoj prístupu finančných spoločností k zdrojom. Toto riziko je pritom vnímané ako významné v neposlednom rade kvôli silnému vzájomnému pôsobeniu spomínaných troch faktorov. Negatívny vývoj v hoci ktorej oblasti tak môže mať za následok posilnenie/spustenie negatívneho vývoja vo zvyšných dvoch oblastiach.

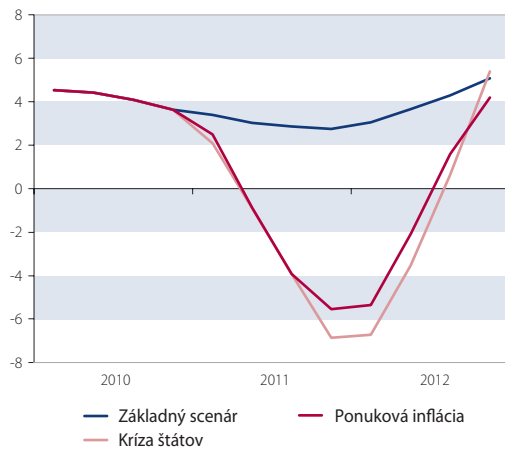
V scenári sa predpokladá, že v dôsledku horšieho než očakávaného hospodárskeho vývoja v niektorých členských štátoch narastie nervozita na finančných trhoch. V dôsledku tejto nervozity dôjde k sťaženému prístupu verejného sektora aj súkromných spoločností ku zdrojom. To postupne povedie k utlmeniu ekonomiky a zahraničného dopytu. V dôsledku poklesu zahraničného dopytu dôjde k poklesu aj ekonomiky SR, čo sa prejaví v negatívnom vývoji domáceho HDP, deflačných tlakov na ceny a v raste nezamestnanosti.

Druhým stresovým scenárom je *scenár Ponuková inflácia*. Spúšťacím mechanizmom tohto scenára je expanzívna menová politika amerického FED-u. V dôsledku rastu ponuky dolára v obehu a tým spojených tlakov na znehodnotenie dolára voči ostatným menám, dôjde k špekulatívnym investíciám do komodít (v prvom rade

¹ Podrobnejší popis jednotlivých modelov a predpokladov použitých v stresovom testovaní ako aj podrobnejší popis výsledkov sa nachádza v Analýze slovenského finančného sektora za rok 2010 a v Prílohách k analýze slovenského finančného sektora za rok 2010: <http://www.nbs.sk/sk/publikacie/publikacie-nbs/analzy-slovenskeho-financneho-sektora>
² <http://www.nbs.sk/sk/publikacie/publikacie-nbs/strednodoba-predikcia/strednodoba-predikcia-2010>

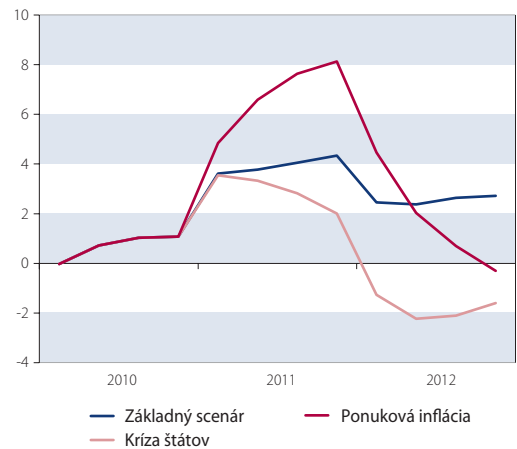

Graf 1 Medziročný rast HDP (v %) – základný a stresové scenáre

Zdroj: NBS, vlastné výpočty.

Graf 2 Inflácia meraná HICP (v %) – základný a stresové scenáre

Zdroj: NBS, vlastné výpočty.

do zlata a ropy). Tieto investície spojené s aktuálnymi inflačnými tlakmi na ceny komodít povedú k zvýšeniu cien, pričom táto inflácia nie je podporená fundamentálnym vývojom, a teda nej-

de o dopytovú infláciu. Rast ponukovej inflácie jednak spôsobí nervozitu na finančných trhoch, jednak bude pôsobiť tlmiačo na rast globálnej ekonomiky. V porovnaní s prvým stresovým

Box 1

Predpoklady makrostresového testovania

Do výpočtu dopadu makrostresových scenárov na bankový sektor vstupujú odhadované straty zo zlyhaných úverov poskytnutých klientom, odhadované zisky/straty z portfólia klientských úverov a vkladov, z precenenia dlhových cenných papierov a úrokových derivátov, z kupónového výnosu týchto cenných papierov, z devízových operácií a z akcií. Predpokladá sa ďalej, že hodnota prevádzkových nákladov, príjmov z poplatkov a iných prevádzkových príjmov v roku 2011 a 2012 sa bude rovnať ich hodnote na konci roka 2010. Základné vzťahy jednotlivých predpokladov, ekonometrických modelov a odhadnutých parametrov makrostresového testovania popisuje Analýza slovenského finančného sektora za rok 2009. (http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Dohlad/ORM/Analzy/AnalzyaSFS2010.pdf)

V prípade vyčíslenia vplyvu kreditného rizika domácností sa predpokladalo, že pokiaľ ide o úvery poskytnuté domácnostiam na bývanie bude celková strata 20% z objemu zlyhaných úverov a 80% v spotrebiteľských úveroch, pričom tieto hodnoty sa aplikujú na celkovú výšku úverov bez zohľadnenia skutočnej výšky zabezpečenia.

V prípade kreditného rizika podnikov vstupujú do odhadov straty z podnikových úverov tri parametre – odhadovaná výška miery zlyhania úverov, miera poklesu hodnoty zabezpečenia a LGD. Predpokladaná miera poklesu hodnoty zabezpečenia bola stanovená v závislosti od

zvoleného scenára. Na základe expertného odhadu boli zabezpečenia rozdelené na tie, v ktorých sa predpokladá pokles hodnoty zabezpečenia 0% pri základnom scenári a 30% pri ostatných scenároch (napr. zabezpečenie nehnuteľnosťou, zabezpečenie vlastnou bianko zmenkou) a zabezpečenia, v ktorých sa predpokladá, že k poklesu hodnoty zabezpečenia nedôjde (väčšinou zabezpečenia tretích strán). Pri výpočte strát sa predpokladalo, že na zlyhané úvery budú banky vytvárať opravné položky vo výške 45% nezabezpečeného zostatku úveru.

Odhady sa robili na rok 2010 a 2011. Dopady šokov sa vyčíslili pomocou ich vplyvu na ukazovateľ kapitálovej primeranosti jednotlivých bánk (do výpočtov nevstupovali pobočky zahraničných bánk), pričom sa predpokladá, že objem rizikovo vážených aktív sa počas sledovaného obdobia nezmení, a že 50% dosiahnutého zisku (za roky 2010 až 2012) bude použitých na zvýšenie objemu vlastných zdrojov. Pri zjednodušenom výpočte primeranosti vlastných zdrojov sa nerozlišovalo medzi bankami s IRB prístupom a ostatnými bankami.

Ďalej je dôležité poznamenať, že pri vyčíslení dopadu jednotlivých scenárov na kapitálovú primeranosť bánk sa nepočítalo so zlyhaním ani jedného členského štátu eurozóny, resp. inej krajiny, na reálnu hodnotu sa preto preceňovali iba dlhové cenné papiere nachádzajúce sa v obchodnej knihe, resp. v AFS portfóliu.

Tab. 1 Parametre stresového testovania

		Základný scenár		Kríza štátov		Ponuková inflácia		
		2011Q4	2012Q4	2011Q4	2012Q4	2011Q4	2012Q4	
Základné predpoklady	Medziročná zmena zahraničného dopytu	5.30%	6.82%	-10.00%	6.00%	-10.00%	5.56%	
	Medziročná zmena výmenného kurzu USD/EUR	0%	0%	-40%	24%	0%	0%	
	Medziročná zmena výmenných kurzov CHF, JPY, GBP, DKK, CAD, HRK, LVL voči EUR	0%	0%	-40%	24%	0%	0%	
	Medziročná zmena výmenných kurzov ostatných mien voči EUR	0%	0%	40%	-24%	30%	-12%	
	Medziročná zmena cien akcií	10%	10%	-40%	24%	-30%	28.57%	
	Medziročná zmena základnej sadzby ECB	0 b.b.	0 b.b.	0 b.b.	0 b.b.	200 b.b.	0 b.b.	
	Medziročná zmena 3-mesačného EURIBOR-u	47 b.b.	34 b.b.	116 b.b.	-12 b.b.	305 b.b.	27 b.b.	
	Medziročná zmena indexu iTraxx	0 b.b.	0 b.b.	105 b.b.	-84 b.b.	105 b.b.	-84 b.b.	
	Nárast kreditných spreadov GR, IE	0 b.b.	0 b.b.	315 b.b.	-252 b.b.	315 b.b.	-252 b.b.	
	Nárast kreditných spreadov ES, IT a PT	0 b.b.	0 b.b.	210 b.b.	-168 b.b.	210 b.b.	-168 b.b.	
Makroekonomické veličiny odhadnuté na základe modelu	Medziročný rast reálneho HDP	2,75%	5,07%	-6,86%	5,40%	-5,54%	4,19%	
	Inflácia (HICP)	4,34%	2,72%	2,02%	-1,61%	8,13%	-0,30%	
	Nezamestnanosť	14,13%	13,69%	15,17%	16,17%	14,97%	15,97%	
Premenné pre kreditné riziko odhadnuté pomocou makroekonomických veličín	Ročná pravdepodobnosť zlyhania	Necitlivé odvetvia	1,35%	1,69%	1,92%	3,74%	2,21%	3,61%
		Mierne citlivé odvetvia	2,02%	2,20%	2,92%	5,99%	2,70%	6,27%
		Citlivé odvetvia	4,65%	4,70%	6,36%	8,38%	6,32%	10,22%
	Podiel zlyhaných úverov domácnostiam	5,46%	4,96%	6,08%	6,08%	8,01%	7,22%	

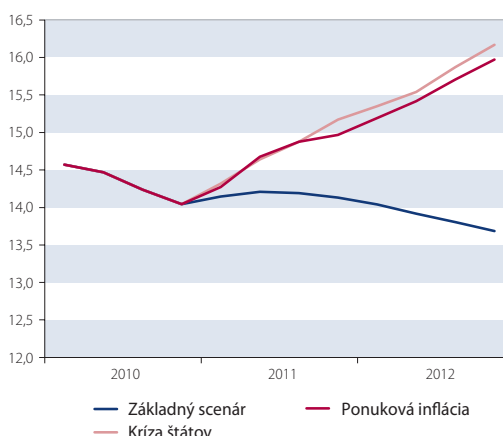
Zdroj: NBS, ECB, vlastné výpočty.

scenárom je dôležitý najmä výrazný rast oficiálnych úrokových sadzieb ECB a medzibankových sadzieb v roku 2011. Negatívny vývoj globálnej ekonomiky a s tým spojený pokles zahraničného dopytu bude mať za následok pokles domácej produkcie, na ktorú bude negatívne vplyvať aj rastúca domáca inflácia. Dôjde takisto k rastu nezamestnanosti.

DOPAD STRESOVÝCH SCENÁROV NA JEDNOTLIVÉ SEKTORY

Výsledky stresového testovania, podobne ako aj v predchádzajúcich obdobiach, ukázali pomerne dobrú odolnosť bankového sektora voči nepriaznivým makroekonomickým scenárom. V prípade základného scenára a scenára *Kríza štátov* by podľa výpočtov žiadnej banky neklesla kapitálová prímeranosť pod hranicu 8 %. Výsledky by boli mier-

Graf 3 Miera nezamestnanosti (v %) – základný a stresové scenáre

Zdroj: NBS, vlastné výpočty.

Tab. 2 Dopad stresových scenárov na bankový sektor

	Dolný kvartil	Medián	Priemer vážený objemom rizikovo vážených aktív	Horný kvartil
Primeranosť vlastných zdrojov				
K 31. 12. 2010	11,2%	12,2%	12,7%	15,1%
K 31. 12. 2010 po pripočítaní čistého zisku	12,5%	13,4%	13,6%	16,5%
Základný scenár (na konci roka 2011)	12,2%	13,9%	14,5%	17,6%
Základný scenár (na konci roka 2012)	13,6%	14,7%	15,9%	19,1%
Kríza štátov (2011)	11,4%	13,1%	13,8%	17,4%
Kríza štátov (2012)	11,5%	14,0%	14,5%	18,5%
Ponuková inflácia (2011)	11,0%	12,6%	13,3%	17,0%
Ponuková inflácia (2012)	11,0%	13,5%	13,8%	17,9%
Projekcia čistých úrokových výnosov*				
Základný scenár	9,3%	10,9%	11,8%	11,3%
Kríza štátov	8,7%	9,8%	10,7%	11,0%
Ponuková inflácia	8,6%	9,6%	10,4%	11,0%
Projekcia čistého zisku/straty z akciového a devízového rizika*				
Základný scenár	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%
Kríza štátov	0,0%	0,0%	-0,1%	0,1%
Ponuková inflácia	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Projekcia strát z tvorby opravných položiek (kreditné riziko podnikov)*				
Základný scenár	-1,3%	-0,8%	-1,2%	-0,4%
Kríza štátov	-2,5%	-1,8%	-2,2%	-0,9%
Ponuková inflácia	-2,8%	-2,1%	-2,3%	-1,1%
Projekcia strát z tvorby opravných položiek (kreditné riziko domácností)*				
Základný scenár	-0,7%	-0,5%	-0,6%	-0,3%
Kríza štátov	-0,9%	-0,6%	-0,8%	-0,4%
Ponuková inflácia	-2,3%	-1,6%	-1,9%	-0,9%
Projekcia čistého zisku pred zdanením *				
Základný scenár	3,1%	4,3%	5,6%	5,6%
Kríza štátov	0,2%	2,4%	3,0%	4,1%
Ponuková inflácia	-1,4%	0,9%	1,3%	2,4%

Zdroj: NBS, vlastné výpočty.

* Vyjadrené ako podiel na rizikovo vážených aktívach banky, hodnoty vyjadrujú stav ku koncu roka 2011.

3 Tieto výsledky sú platné pri predpoklade, že portfólio cenných papierov držaných do splatnosti sa neprečeuje na reálnu hodnotu. Dopad stresových scenárov pri predpoklade preceňovania aj tohto portfólia na reálnu hodnotu je popísaný v Analýze slovenského finančného sektora za rok 2010.

ne horšie v prípade scenára *Ponuková inflácia*, kedy by kapitálová primeranosť klesla pod uvedenú hranicu v jednej banke. Stratu by zaznamenalo aspoň v jednom z dvoch sledovaných rokov 5 bánk v prípade scenára *Kríza štátov* a 8 bánk v prípade scenára *Ponuková inflácia* z celkovo testovaných 14 bánk.

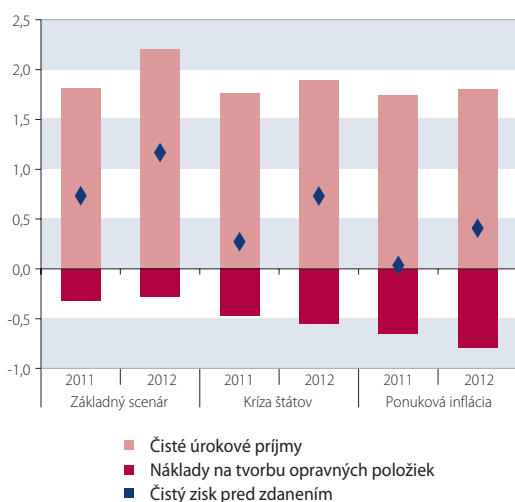
Odolnosť bankového sektora by bola podmienená hlavne dvoma faktormi. Silná kapitálová pozícia sektora ku koncu roka 2010 zabezpečila, že by aj banky, ktoré by za rok 2011 alebo 2012 ukončili svoju činnosť stratou, boli schopné vykryť túto stratu v skoro všetkých prípadoch tak, aby ich výsledná kapitálová primeranosť ostala nad hranicou 8 %. Druhým dôležitým faktorom je schopnosť generovať čisté úrokové príjmy, ktoré by výraznou mierou prispeli k znižovaniu miery strát spôsobených jednotlivými typmi rizík.³

Z týchto rizík ostáva pre bankový sektor najdôležitejším kreditné riziko podnikov, aj keď čoraz významnejším rizikom sa stáva aj kreditné riziko domácností, hlavne v prípade scenára *Ponuková inflácia*. Význam ostatných typov rizík ostáva pre sektor ako celok naďalej marginálny, väčší vplyv majú iba vo vybraných bankách.

Fondy DSS nie sú citlivé na pokles cien akcií alebo zmeny výmenných kurzov a väčšina z nich ani na rast kreditných spreadov dlhopisov emitovaných štátmi, ktoré sú na finančných trhoch vnímané ako rizikovejšie. Priemerná zostatková doba fixácie úrokových sadzieb celého portfólia fondov DSS je 5 mesiacov. Počas tohto obdobia by preto stresové scenáre nemali na výnosnosť väčšiny fondov DSS takmer žiadny vplyv. Po uplynutí tohto obdobia by dokonca vzrástla z dôvodu rastu úrokových príjmov pri rastúcich úrokových

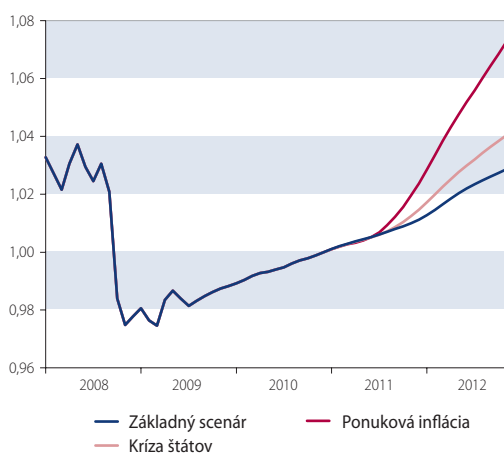

Graf 4 Hlavné odhadované zložky čistého zisku v bankovom sektore po aplikovaní stresových scenárov (v mld. EUR)

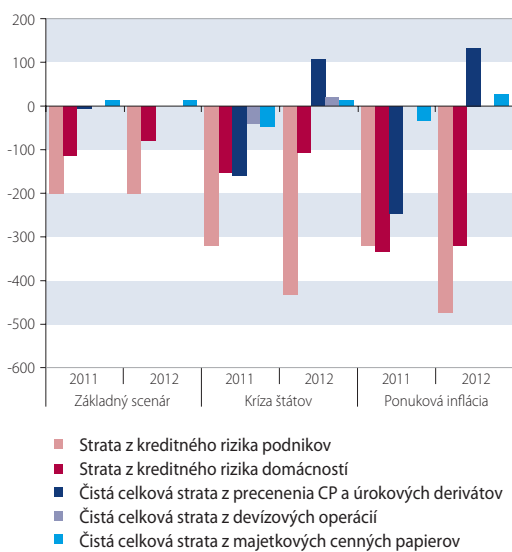
Zdroj: NBS, vlastné výpočty.

Graf 6 Dopad základného scenára a stresových scenárov na fondy DSS

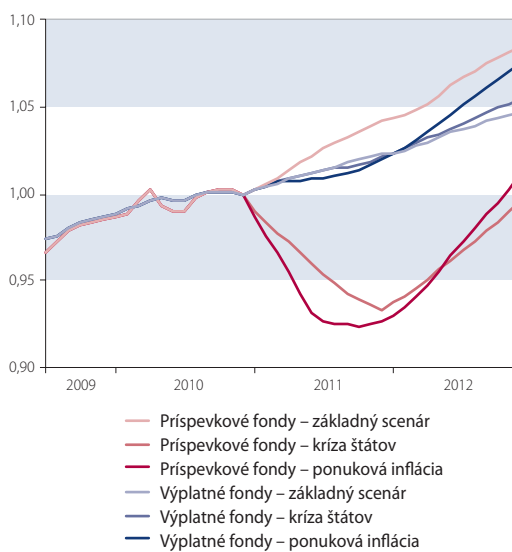
Zdroj: NBS, ECB, Bloomberg, Reuters, internet, vlastné výpočty. Na zvislej osi je zobrazený priemer aktuálnej hodnoty dôchodkovej jednotky vážený čistou hodnotou aktív jednotlivých fondov (hodnotu 1,00 má index v decembri 2010).

Graf 5 Strata z kreditného rizika a trhových rizík v bankovom sektore po aplikovaní stresových scenárov (v mil. EUR)

Zdroj: NBS, vlastné výpočty.

Graf 7 Dopad základného scenára a stresových scenárov na fondy DDS

Zdroj: NBS, ECB, Bloomberg, Reuters, internet, vlastné výpočty. Na zvislej osi je zobrazený priemer index aktuálnej hodnoty dôchodkovej jednotky vážený čistou hodnotou aktív jednotlivých fondov (hodnotu 1,00 má index k decembru 2010).

sadzách, ktoré sa predpokladajú v stresových scenároch.

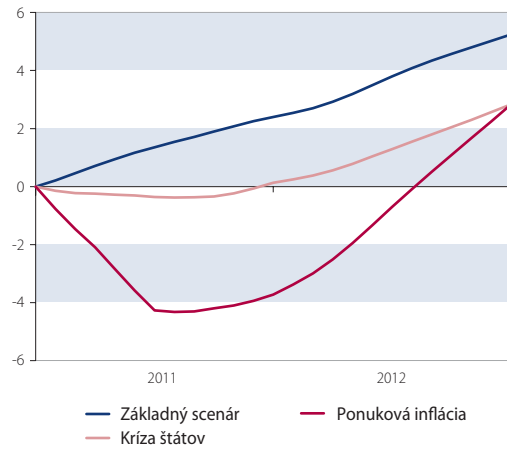
Relatívne významná expozícia fondov DDS najmä voči akciovému a úrokovému riziku by v prípade oboch stresových scenárov spôsobila pomerne výrazný pokles hodnoty dôchodkovej jednotky. Tento pokles by fondy zaznamenali najmä v druhej polovici roka 2011, v roku 2012 by sa straty čiastočne zmazali. Dopad na jednotlivé

fondy by však bol pomerne heterogénny. Najvýznamnejšie straty by zaznamenali rastové fondy, a to v scenári *Kríza štátov* z dôvodu výrazného poklesu cien akcií.

Podielové fondy by v prípade stresového scenára *Kríza štátov* v priemere (priemer vážený objemom aktív) nezaznamenali výrazné straty. Dôvodom je predovšetkým to, že výrazná časť fondov z hľadiska ich podielu na celkovom ob-

Graf 8 Dopad základného scenára a stresových scenárov na fondy kolektívneho investovania (v %)

Zdroj: NBS, ECB, Bloomberg, Reuters, internet, vlastné výpočty.
Na zvislej osi je zobrazený podiel odhadovaného zisku, resp. straty na čistej hodnote majetku vážený čistou hodnotou aktív jednotlivých fondov.

jeme NAV sú peňažné, resp. dlhopisové fondy. Fondy s trhovým podielom až 57% by dokonca zaznamenali zisk. Druhým dôvodom je, že straty spôsobené poklesom cien akcií v rizikovejších fondoch by boli čiastočne nahradené predpokladaným posilnením amerického dolára voči euru, v ktorom majú tieto podielové fondy otvorené devízové pozície. V stresovom scenári *Ponuková inflácia* tento efekt posilnenia dolára absentuje, preto sú straty v priemere výraznejšie. Najväčšie straty by zaznamenali akciové fondy (v niektorých prípadoch presahujúce 30% NAV), ich rozloženie v rámci tohto typu podielových fondov by však bolo značne nerovnomerné.

Vzhľadom na relatívne dlhú duráciu v portfóliu dlhových cenných papierov, ktoré tvoria najväčšiu časť aktív poisťovní, by úrokové príjmy poisťovní neboli v horizonte stresového testovania jednotlivými scenármi takmer vôbec ovplyvnené. Tieto úrokové výnosy by navyše dokázali pokryť prípadné straty z precenenia aktív, ktoré by mohli nastať v stresových scenároch.

Tab. 3 Dopad makroekonomických scenárov na finančný sektor

	Základný scenár				Kríza štátov				Ponuková inflácia			
	Priemer vážený objem aktív	Dolný kvartil	Medián	Horný kvartil	Priemer vážený objem aktív	Dolný kvartil	Medián	Horný kvartil	Priemer vážený objem aktív	Dolný kvartil	Medián	Horný kvartil
Banky	3,7%	2,3%	2,6%	3,4%	2,0%	0,1%	1,5%	2,4%	0,9%	-1,1%	0,5%	1,6%
Poisťovne	1,3%	0,9%	1,2%	1,5%	0,4%	0,3%	1,0%	1,5%	-1,1%	-0,5%	0,2%	0,6%
Dôchodkové fondy	0,5%	0,4%	0,5%	0,7%	0,4%	0,3%	0,5%	0,8%	1,2%	0,4%	0,6%	0,8%
z toho:												
konzervatívne	0,5%	0,4%	0,5%	0,6%	0,4%	0,4%	0,6%	0,7%	1,5%	0,5%	0,6%	0,7%
vyvážené	0,5%	0,4%	0,5%	0,7%	0,4%	0,3%	0,5%	0,8%	1,2%	0,4%	0,6%	0,7%
rastové	0,5%	0,4%	0,5%	0,7%	0,4%	0,4%	0,4%	0,7%	1,2%	0,4%	0,5%	0,7%
Doplňkové dôchodkové fondy	2,1%	0,8%	1,5%	2,3%	-3,1%	-7,9%	-0,7%	0,8%	-7,1%	-9,1%	0,0%	0,6%
Podielové fondy	1,4%	0,9%	1,8%	2,7%	-0,3%	-8,6%	-0,7%	1,3%	-4,2%	-18,2%	-7,6%	0,3%
z toho:												
akciové	3,0%	2,6%	2,7%	4,6%	-3,0%	-26,9%	-19,9%	5,7%	-19,9%	-36,1%	-30,3%	-22,6%
fondy peňažného trhu	0,6%	0,5%	0,7%	0,8%	0,7%	0,4%	0,7%	0,7%	0,9%	0,3%	0,5%	0,6%
dlhopisové	1,7%	1,7%	2,0%	2,3%	-0,1%	0,3%	1,5%	2,7%	-3,6%	-0,5%	0,3%	1,3%
zmiešané	2,5%	1,7%	2,1%	2,8%	-3,1%	-17,6%	-12,1%	-0,4%	-10,8%	-17,9%	-12,6%	-7,7%
fondy fondov	3,4%	2,0%	3,2%	3,6%	-0,3%	-6,1%	-1,8%	0,9%	-19,6%	-19,6%	-17,0%	-11,7%

Zdroj: NBS, RBUZ, ECB, REUTERS, BLOOMBERG, vlastné výpočty.

V tabuľke sú zobrazené kvartily podielu odhadovaného zisku, resp. straty na aktívach v dôsledku aplikovania príslušných scenárov k decembru 2012.

Pri poisťovniach je zahrnutá iba zmena reálnej hodnoty aktív. Zmena reálnej hodnoty pasív nie je zahrnutá. Zo stresového testovania sú vyňaté aktíva kryjúce technické rezervy v unit-linked poistení.

Hodnoty sú v % z aktív, resp. NAV.

Vplyv krízy verejných financií na výkon Európskej centrálnej banky

Ing. Miroslava Kosáková
Národná banka Slovenska

The gradual improvement of conditions in the European money market enabled the European Central Bank to implement its exit strategy and abandon emergency steps taken in early 2010. Meanwhile, new challenges to public finance of certain countries began to emerge in Europe and fuelled volatility in the European financial market. As pressures on the markets intensified, the ECB suspended the exit strategy and, by contrast, implemented measures to stabilize the situation in the problematic markets.

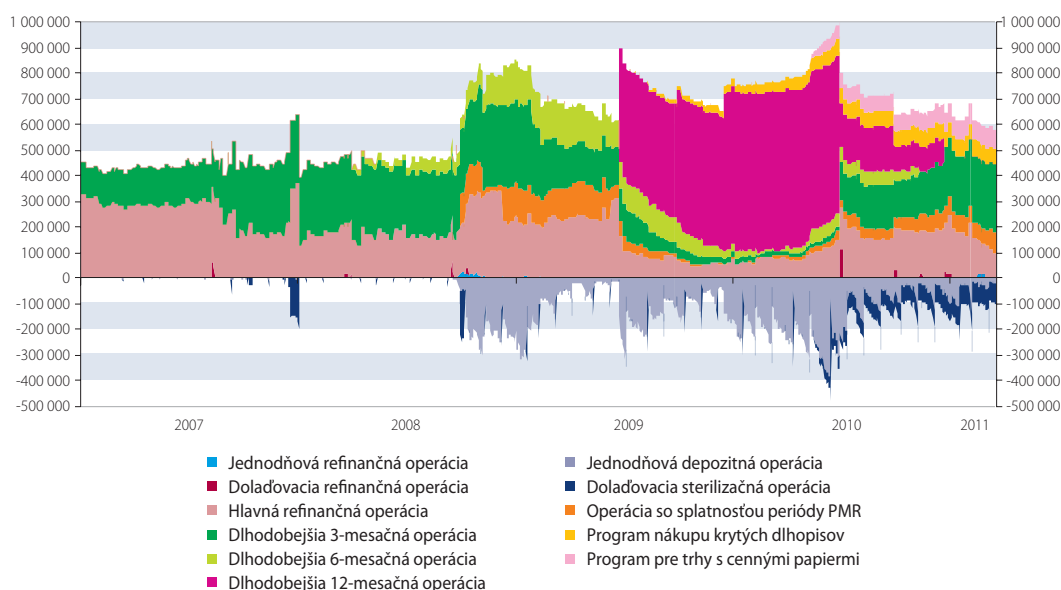
Počas finančnej krízy, ktorá viditeľnejšie zasiahla Európu v druhej polovici 2008, Európska centrálna banka (ECB) predstavila niekoľko nadštandardných nástrojov, prostredníctvom ktorých zmiernila vysoké napätie na európskom finančnom trhu. Medzi najvýznamnejšie kroky ECB v snahe zabezpečiť finančnú stabilitu patrilo rozšírenie škály splatností dlhodobějších operácií o operáciu na dĺžku periódy plnenia PMR (povinné minimálne rezervy) 6-mesačnú operáciu a 12-mesačnú operáciu. Taktiež kľúčovým krokom bolo dočasné upustenie od postupu variabilného tendra v menovo-politických operáciách a prechod na postup s fixnou sadzbou a plným prídelením dopytu. ECB týmito krokmi prevzala takmer úplne sprostredkovaciu funkciu na európskom peňažnom trhu. Okrem štandardných menovo-politických operácií ECB zaviedla

aj refinančnú operáciu vo švajčiarskych frankoch a amerických dolároch, prostredníctvom ktorých zmiernila tlaky na likviditu v daných menách.

PROGRAM NÁKUPU KRYTÝCH DLHOPISOV

Na podporu európskej ekonomiky, ktorá bola taktiež zasiahnutá globálnou ekonomickou recesiou, ECB zaviedla špeciálny Program nákupu krytých dlhopisov. Cieľom tohto programu bolo podporiť pokles dlhodobých úrokových sadzieb peňažného trhu, podporiť banky v poskytovaní úverov súkromnému sektoru, pomôcť zlepšiť likviditu dôležitých segmentov súkromného trhu a zjednotiť prístup k prostriedkom bankám a podnikom. Tento program začal v júli 2009 a počas nasledujúceho roka v ňom mal Eurosystem nakúpiť 60 mld. eur v krytých dlhopisoch. Program bol úspešne splnený podľa plánu v júni 2010.

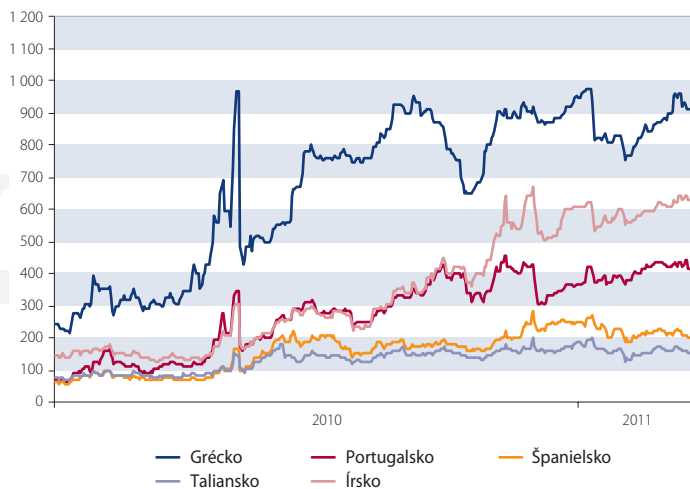
Graf 1 Operácie Európskej centrálnej banky (v mil. EUR)

Zdroj: ECB.

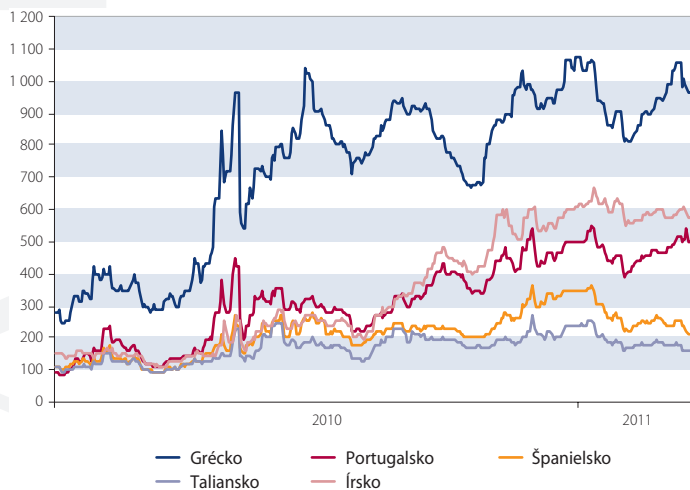

Graf 2 Spread 10-ročných výnosov vládnych dlhopisov oproti Nemecku (v bps)

Zdroj: Bloomberg.

Graf 3 5Y CDS prémia (v bps)

Zdroj: Bloomberg.

¹ Pre ďalšie info http://www.ecb.int/press/pr/date/2009/html/pr091203_1.en.html

V druhej polovici roku 2009 dochádzalo k postupnej normalizácii podmienok na európskom finančnom trhu. Banky začali medzi sebou obnovovať obchodovanie s dočasne voľnými zdrojmi, keďže refinancovanie prostredníctvom ECB bolo pre ne pri zlepšených trhových podmienkach neekonomické. Na európskom trhu sa postupne znovu nastoľovala dôvera, ktorá bola značne narušená počas finančnej krízy. Odzrkadľujúc tento priaznivý vývoj, ECB rozhodla začať po-

stupnú výstupovú stratégiu z nadštandardných nástrojov.

Medzi prvé kroky, ktorými sa ECB snažila vrátiť k štandardnej štruktúre menovo-politických nástrojov, patrilo v úvode roka 2010 neobnovenie operácií s dlhšími splatnosťami, a to 6 a 12-mesačnej. Pri uskutočnení posledných operácií s týmito splatnosťami (v marci 2010, resp. v decembri 2009) ECB mierne obmenila dovtedajší postup s fixnou sadzbou. Tú zmenila na fixnú, avšak tzv. indexovanú sadzbu, ktorá bola zafixovaná na priemernej úrokovej sadzbe pre hlavnú refinančnú operáciu počas doby trvania danej operácie.¹ Taktiež došlo k redukcii doplnkových 3-mesačných operácií, od ktorých ECB taktiež upustila a pokračovala len v realizácii regulárnych operácií s touto splatnosťou, ktoré sú vykonávané jeden krát mesačne. ECB od začiatku roka 2010 ohlásila aj zastavenie operácií vo švajčiarskych frankoch a amerických dolároch, keďže likviditná situácia v týchto menách sa na európskom trhu zlepšila a európske banky využívali tieto prostriedky len v minimálnych, resp. nulových objemoch.

V marci 2010 ECB pokračovala v postupnej výstupovej stratégii ďalším krokom, a to prechodom k štandardnému postupu s variabilnou sadzbou v dlhodobej operácii so splatnosťou 3 mesiace. ECB ponechala neštandardný postup plného prídelenia prostriedkov za fixnú sadzbu pre hlavnú refinančnú operáciu a operáciu so splatnosťou periódy plnenia PMR, aby sa vyhla príliš rýchlemu výstupu.

NOVÉ PROBLÉMY

Začiatkom roka 2010 sa začal na európskom trhu črtat nový druh problémov, a to nadmerná zadlženosť niektorých krajín eurozóny. Situácia sa vyostrila v máji 2010, kedy začalo mať Grécko vážne problémy s refinancovaním na finančnom trhu. Grécke výnosy vládnych dlhopisov stúpili až do takej výšky, že vládna agentúra bola nútená pozdržať a neskôr úplne zrušiť nové emisie vládnych dlhopisov. Do pozornosti trhových účastníkov sa dostali aj Írsko a Portugalsko. Keďže investori pod obavou bankrotu krajiny masovo vypredávali dlhopisy najmä týchto troch spomínaných krajín, ich výnosy vládnych dlhopisov stúpili do nereálnych výšok. Obchodovanie na kapitálovom trhu týchto periférnych krajín úplne zamrzlo, keďže všetci sa chceli zbaviť týchto cenných papierov, avšak nikto o ne nemal záujem. Tento vývoj predstavoval ohrozenie finančnej stability eurozóny.

Tab. 1 Minimálna ratingová požiadavka pre akceptovateľný kolaterál ECB

Dlhodobý úverový rating	DBRS	Trvalo akceptovateľné		Dočasne akceptovateľné				
		FitchRatings	Moody's	Standard & Poor's	DBRS	FitchRatings	Moody's	Standard & Poor's
		AAA/AAH/AA/AAL/AH/A/AL	AAA/AA+/AA/AA-/A+/A/A-	AAA/AA+/AA/AA-/A+/A/A-	BBB+/BBB/BBB-	BBB+/BBB/BBB-	Baa1/Baa2/Baa3	BBB+/BBB/BBB-

Zdroj: Autor.

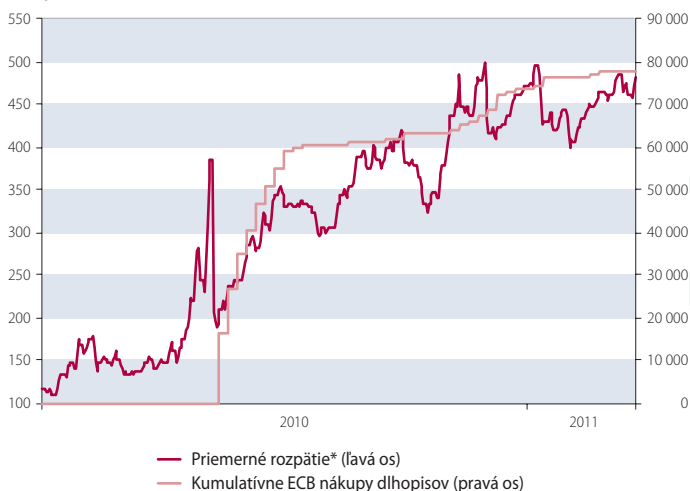
V tejto najmä pre Grécko vyostrenej situácii zasiahla Európska centrálna banka, ktorá najprv zrušila hranicu minimálnej ratingovej požiadavky pre grécke vládne dlhopisy pri akceptovateľnom kolaterále v jej menovo-politických operáciách. Za štandardných okolností je minimálnou hranicou akceptovateľného kolaterálu ECB pre vládne dlhopisy najnižší investičný stupeň (A-, A3, resp. AL) od minimálne jednej zo 4 ratingových agentúr. Počas finančnej krízy ECB mierne uvoľnila túto podmienku, a dočasne akceptuje v menovo-politických operáciách kolaterál s minimálnym ratingom trojitého B (BBB-, Baa3, resp. BBB) od jednej zo 4 ratingových agentúr. Táto podmienka neplatí pre grécke vládne cenné papiere, pre ktoré ECB úplne dočasne zrušila minimálnu hranicu akceptovateľnosti.

PROGRAM PRE TRHY S CENNÝMI PAPIERMI

Významným krokom ECB bolo aj zavedenie Programu pre trhy s cennými papiermi (SMP – Securities Markets Programme) v júni 2010, pod ktorým nakupuje vládne dlhopisy vybraných periférnych krajín aj prostredníctvom národných centrálnych bánk. Len oznámenie tohto programu malo priaznivý účinok na finančné trhy s korekciou výnosov, ktoré v tom období dosahovali v mnohých prípadoch historické maximá, smerom nadol. Do súčasnosti sa v portfóliu SMP nachádzajú vládne cenné papiere v sume necelých 80 mld. eur, ktoré nakúpila ECB a národné centrálné banky na sekundárnom kapitálovom trhu. ECB rozhoduje o takejto intervencii v čase silných tlakov na výpredaje určitých vládnych cenných papierov, ktoré tlačia ich výnosy do neprimeranej výšky. Banka túto sumu absorbuje z peňažného trhu na týždňovej báze prostredníctvom doladovacích operácií s vopred stanoveným objemom točným sume portfólia SMP, aby sa vyhlavil vplyv tohto programu na jej transmisný mechanizmus menovej politiky.

ECB začala tento program v období, keď priemerné výnosy (uvádzame priemer výnosov 10-ročných vládnych dlhopisov Grécka, Portugalska, Írska, Španielska a Talianska, ktoré boli a sú najviac sledované účastníkmi trhu kvôli kríze verejných financií) dosahovali o 400 bázických bodov (bps) vyššie hodnoty v porovnaní s nemeckým 10-ročným benchmarkom. V praxi to znamená, že tieto krajiny sa mohli refinancovať na kapitálovom trhu v priemere o 4 percentuálne body drahšie ako Nemecko (Grécko dosahovalo najvyšší rozdiel, takmer až 10 percentuálnych bodov). Po oznámení tohto programu priemerné rozpätie výnosov kleslo pod 200 bps. Do súčasnosti došlo k viditeľnej fluktuácii vládnych výnosov s rastúcou tendenciou až k úrovni priemerného rozpätia 450 bps, čo je o 50 bps vyššie ako v období vysokého rozpätia pri začatí programu SMP. Z tohto pohľadu sa program SMP javí ako neúčinný, keďže počas obdobia funkčnosti SMP dochádzalo k rastu priemerných výnosov napriek nákupom v rámci tohto programu. Je však otáznou, aká by bola situácia

Graf 4 SMP program versus priemerné rozpätie výnosov (v bps/mil. EUR)

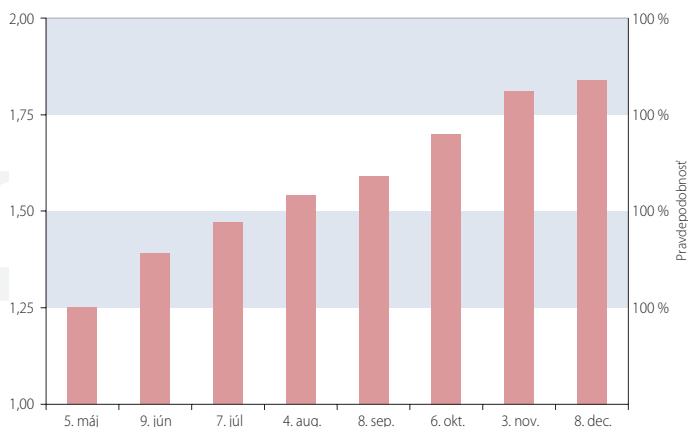
* Spread výnosov 10-ročných vládnych dlhopisov (priemer Grécka, Portugalska, Írska, Španielska a Talianska) oproti Nemecku.
Zdroj: Bloomberg, ECB.

cia na kapitálovom trhu dnes, ak by program SMP nevznikol, keďže mal v prípade každej intervencie Eurosystému pozitívny efekt na trhu. Už len domnienka, že ECB je pripravená zasiahnuť vo vyostrenej situácii, pravdepodobne zabránila a stále zabraňuje eventuálnym fatálnym dôsledkom krízy verejných financií v prípade niektorých krajín.

Program SMP rieši len situáciu na kapitálovom trhu, avšak nerieši podstatu problému krízy verejných financií. Na to európske inštitúcie vytvorili dve nové možnosti, ktoré sú spolu so SMP programom len dočasným riešením tejto zložitej situácie. Prvou je tzv. EFSM (European Financial Stabilisation Mechanism, Európsky fond finančnej stability), ktorý založila Európska komisia. Slúži na poskytnutie úverov problémovej krajine s kapacitou do 60 mld. eur. Druhý program vytvorili členské štáty eurozóny s názvom EFSF (European Financial Stability Facility), jeho úverová kapacita je 440 mld. eur. Tieto stabilizačné programy by mali byť v polovici roku 2013 nahradené trvalým mechanizmom riešenia kríz, tzv. ESM (European Stabilisation Mechanism). Jeho hlavným cieľom je zabezpečiť finančnú stabilitu štátov eurozóny. Základy tohto mechanizmu majú byť postavené na existujúcom EFSF. Zároveň má za cieľ posilniť eurozónu v jej základoch, a to redukciami pravdepodobnosti vzniku krízy verejných financií prostredníctvom striktných fiškálnych kritérií. Pomoc bude poskytnutá len tej krajine, ktorá sa zaviazala k prísny ekonomickým a fiškálnym úpravám. Napriek vysokej, až nevyhnutnej potrebe vytvoriť tento trvalý mechanizmus je na mieste otázka, kadiaľ v budúcnosti povedie cesta vlád. Tie budú vedieť, že ak budú mať problém, existujú určité zadné dverka, ktoré im poskytnú pomoc. Zavedenie mechanizmu trvalého riešenia kríz môže predstavovať problém morálneho hazardu, keďže znižuje riziko vlád pri uplatňovaní dlhodobou-neudržateľnej fiškálnej politiky.

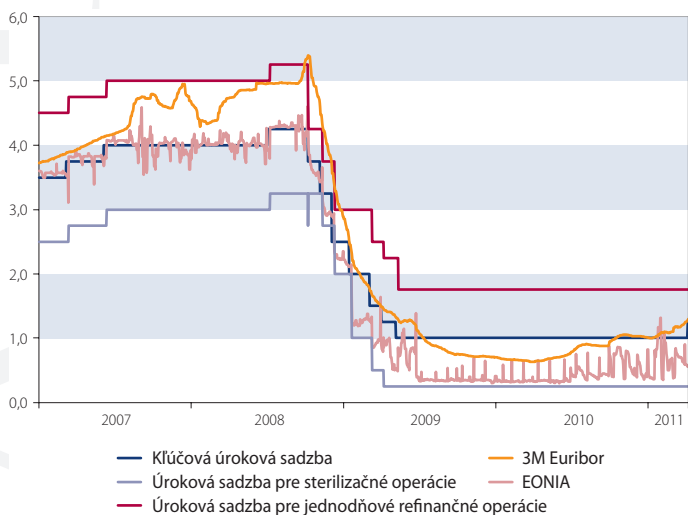

Graf 5 Implikované očakávania vývoja kľúčovej sadzby ECB vypočítané z trhových sadzieb (v %, rok 2011)

Zdroj: Bloomberg, vlastné výpočty.

Graf 6 Vývoj vybraných úrokových sadzieb (v %)

Zdroj: ECB, www.euribor.org

Kríza verejných financií je poučením pre celú Európu. Eurozóna pomáha tlmiť dopady finančnej krízy v spomínaných krajinách. Napríklad Grécko stratilo takmer úplne dôveru investorov, ale prijatím nápravných opatrení pod dohľadom a zastrešením Európskej únie aj Medzinárodného menového fondu, bude mať v budúcnosti jednoduchšiu cestu k znovunastoleniu dôvery. V prípade, že by nebolo časťou tohto celku, mohlo dôjsť k úplnému kolapsu krajiny s veľmi nákladnými opravnými prostriedkami. Z tohto pohľadu je pre členské štáty jednoznačnou výhodou byť pod strechou silnej nadnárodnej inštitúcie. Krajiny preto musia byť ochotné zaplatiť určitú daň nielen vo forme jednotnej menovej, ale aj vo forme prísnej harmonizovanej fiškálnej politiky výmenou za istotu, ktorú poskytne eurozóna.

Situácia, ktorú sme spomínali, výrazne skomplikovala začatú výstupovú stratégiu Európskej centrálnej banky. Okrem vytvorenia úplne nového

SMP programu bolo v máji 2010 taktiež rozhodnuté o opätovnom návrate k neštandardnému postupu pri 3-mesačných operáciách na postup s fixnou sadzbou a plným pridelením požadovaného objemu. ECB sa tak musela vrátiť o krok späť kvôli vyostrenej situácii aj na európskom peňažnom trhu. Jej ďalším spätným krokom v snahe stabilizácie situácie na európskom peňažnom trhu bolo znovu otvorenie operácií v amerických dolároch.

Pretrvávajúca nejasná situácia, pokiaľ ide o ďalší vývoj verejných financií vybraných európskych krajín, naďalej komplikuje rozhodovanie ECB o pokračovaní vo výstupovej stratégii. Od obdobia, kedy ECB obnovila niektoré neštandardné postupy (máj 2010) banka nepodnikla žiadne nové kroky vo výstupovej stratégii. Najdôležitejším faktorom, podľa ktorého sa ECB rozhoduje, však ostáva inflácia, ktorá naznačuje v nadchádzajúcom období mierne zrýchlenie. Kľúčové úrokové sadzby, ktoré banka využíva ako nástroj na ovplyvňovanie miery rastu cien, sa od polovice roku 2009 nachádzali na historicky najnižších úrovniach (úroková sadzba pre hlavnú refinančnú operáciu na úrovni 1 %).

ZMENA RÉTORIKY A SADZIEB

Na marcovom zasadnutí Rady guvernérov ECB sa zmenila rétorika a predstavitelia ECB začali naznačovať skorý prechod k reštriktívnej menovej politike. Týmto menovo-politickým signálom sa veľmi rýchlo prispôbili aj trhové očakávania, ktoré (prostredníctvom implikovaných trhových sadzieb) započítali prechod k reštriktívnej politike už v apríli 2011. Na aprílovom zasadnutí ECB sa potvrdili tieto očakávania, keď ECB zvýšila hlavnú menovo-politickú sadzbu po takmer dvoch rokoch jej úrovni na historickom minime, o 25 bps na 1,25 %. Ďalšie sprísňovanie menovej politiky je v trhových úrokových sadzbách plne započítané v auguste o ďalších 25 bps, a so 100 % pravdepodobnosťou sa počíta aj s tretím tohtoročným zvyšovaním kľúčovej sadzby o 25 bps v novembri 2011. Kumulatívne sa anticipuje, že do konca tohto roku môže kľúčová sadzba ECB stáť na 1,75 %.

Ak by sa naplnili tieto očakávania, došlo by k zaujímavej situácii na európskom peňažnom trhu. Kým budú naďalej v platnosti neštandardné postupy ECB, prostredníctvom ktorých je európskemu bankovému sektoru poskytnutý neobmedzený prístup k likvidite, centrálna banka začne s reštriktívnou menovou politikou prostredníctvom zvyšovania kľúčovej sadzby. Centrálna banka tak bude naďalej uplatňovať ústretovosť v poskytovaní neobmedzenej likvidity, avšak náklady na ich získanie bude postupne zvyšovať. Prístup niektorých európskych bánk ku získaniu finančných prostriedkov na trhu je náročný, sú preto odkázané na refinancovanie v ECB. A to je dôležitý faktor pri ďalších postupoch Európskej centrálnej banky pri jej postupnej výstupovej stratégii.

System krízového riadenia bánk: nástrahy návrhu

Marcel Laznia

Slovenská banková asociácia*

In January 2011, the European Commission published a working paper on bank resolution funds – the European scheme for bank crisis management – which outlines the rules and solutions for banks in trouble and introduces special bank resolution funds and bank levies. Consultation on this document was completed in March and the first legislative proposal is expected by the end of June. The article describes and comments on the Commission's initiative and proposal.

Finančná kríza poukázala na skutočnosť, že dnes neexistuje účinné riešenie, ktoré by v prípade potreby umožňovalo „bezpečné zlyhanie“ bánk bez ohrozenia stability sektora, zabezpečení kontinuity ich činností a minimálnej finančnej angažovanosti verejných prostriedkov. Zaplniť toto „biele miesto“ nielen na národnej úrovni sa pokúša aj nedávno prezentovaný návrh Európskej komisie (EK) o systéme krízového riadenia bánk¹.

Európska komisia v januári 2011 zverejnila pracovný dokument o európskom systéme pre krízové riadenie bánk, ktorý načrtáva pravidlá a riešenia pre banky v problémoch, ako aj financovanie systému prostredníctvom špeciálnych fondov a bankových odvodov. Konzultačný proces k tomuto dokumentu bol ukončený v marci a do konca júna má byť predložený prvý legislatívny návrh.

Dokument EK vychádza z aktuálnych diskusií o otázkach riešenia krízových situácií v prípade systémovo významných finančných spoločností. Cieľom iniciatívy EK, je vytvoriť efektívny systém (nástroje, inštitúcie a spôsob financovania), ktorý

v budúcnosti v prípade problémov umožní obnovu (recovery) alebo riešenie problémov (resolution) zlyhaných bankových inštitúcií tak, aby sa minimalizovalo systémové riziko a zároveň na sanáciu neboli primárne použité prostriedky z verejných zdrojov.

RÁMEC A PÔSOBNOSŤ SYSTÉMU

Návrh sa prednostne zameriava na banky, aj keď vylúčený nie je aj záber na iné finančné inštitúcie. Počíta sa s vytvorením inštitúcie (resolution authority), v ktorej pôsobnosti by boli otázky týkajúce sa riešenia krízových situácií (resolution). Činnosť novej inštitúcie (authority) môže vykonávať aj dohľad, EK však odporúča, aby ich aktivity boli vzájomne oddelené. Spolupráca regulátora a zodpovednej inštitúcie (autority) na národnej aj európskej úrovni je však nevyhnutná.

Nevyhnutnosť vytvoriť novú inštitúciu je však otázna, nakoľko jej hlavná činnosť nastáva len v prípade riešenia krízovej situácie banky a navyše ciele sú obdobné ako v prípade dohľadu.

* Článok vyjadruje názory autora, ktoré môžu byť odlišné od oficiálnych postojov Slovenskej bankovej asociácie.
1 Technical details of a possible EU framework for bank recovery and resolution (viď: http://ec.europa.eu/internal_market/bank/crisis_management/index_en.htm)

Box 1

Bankové záväty

- a) Plán obnovy** (závet 1) by mal napr. zahŕňať spôsob akým chce banka v prípade problémov zvýšiť vlastné zdroje, doplniť likviditu, ako znížiť riziko a pákový efekt, pravidlá pre predaj jej aktív, pravidlá pre pomoc v rámci skupiny a manažérske stratégie (bez participácie prostriedkov z verejných rozpočtov). Plán obnovy bude schvaľovaný regulátorom, pričom bude hodnotený z pohľadu jeho realistikosti a dostatočnosti zdrojov. Bankové skupiny budú pravdepodobne vytvárať skupinové plány obnovy, ktoré budú obsahovať plán pre každý subjekt v skupine.
- b) Plán riešenia krízovej situácie** (závet 2) môžu vyžadovať od bánk tak regulátori, ako aj nová inštitúcia na riešenie krízových

situácií (resolution authority). V konečnom dôsledku v prípade málo významných bánk, ktoré nemajú cezhraničné aktivity, môže plán predstavovať len spôsob výplaty poistených vkladov. V ostatných prípadoch (systémovo významné banky) bude plán obsahovať spôsob riadenej likvidácie banky (použitie nástrojov, identifikovanie kľúčových činností inštitúcie a spôsob zabezpečenia ich kontinuity aj po likvidácii, spôsob financovania riadenej likvidácie bez účasti verejných zdrojov). Hodnotenie plánov bude spadať pod novú inštitúciu na riešenie krízových situácií, pričom s aktualizáciou sa počíta minimálne každý rok. Plány budú vytvárané aj v rámci bankovej skupiny.

2 CRD = Capital requirement directives; Európske smernice o kapitálovej primeranosti.

DOHĽAD A PREVENČIA

EK v novom systéme počíta s fázou prevencie, kam zaraďuje dohľad a pravidelné ročné stresové testovanie bankového sektora na európskej úrovni. Rozšírený dohľad umožní regulátorovi stanoviť prispôbenú rozšírenú formu dohľadu pre inštitúcie, ktoré neprešli záťažovými testami (stress test), alebo predstavujú systémové riziko pre finančný sektor.

Novinkou je príprava tzv. „bankových závetov“ (living wills), resp. plánu obnovy a plánu riešenia krízovej situácie samotnou inštitúciou. Ide o dokumenty, ktoré určujú, ako by mala banka postupovať v prípade výskytu krízovej situácie.

Ďalšou možnosťou prevencie, ktorá môže byť súčasťou plánov obnovy, je stanovenie dopredu známych pravidiel pomoci v rámci bankovej skupiny.

VČASNÁ INTERVENČIA

Fáza včasnej intervencie nastáva v situácii, ak banka nie je schopná plniť požiadavky primeranosti vlastných zdrojov. Regulátor v takejto chvíli môže použiť opatrenia v zmysle článku 136 CRD². Navyše EK počíta aj s novými nástrojmi. Ide napríklad o obmedzenie obchodov a zbavenie sa obchodných činností, požiadavka na použitie zisku na posilnenie vlastného kapitálu, požiadavka na použitie pomoci v rámci bankovej skupiny podľa dopredu dohodnutých pravidiel, výmena riadiacich manažérov, implementácie Plánu obnovy („závet 1“), požiadavka na načrtnutie plánu rokovania o reštrukturalizácii dlhu s veriteľmi.

Jednou z rozšírených možností dohľadu je aj použitie inštitútu osobitného správcu na obdobie nie dlhšie ako 1 rok, ktorého cieľom by bolo vrátiť banku do stavu, kedy je schopná plniť požiadavky primeranosti vlastných zdrojov.

Fáza včasnej intervencie je charakteristická tým, že po prijatí opatrení určených regulátorom existuje pomerne veľká pravdepodobnosť návratu problémovej banky do „normálneho stavu“. Niektoré z nástrojov (napr. inštitút osobitného správcu) však majú bližšie k procesu riešenia krízovej situácie. Fáza včasnej intervencie by mala byť sprevádzaná zvýšenou aktivitou regulátora, pričom riadenie a zodpovednosť by mala byť naďalej prenechaná akcionárom a manažmentu. Využitie inštitútu osobitného správcu môže vyvolať v klientoch obavy o stabilitu finančnej inštitúcie a posunúť ju bližšie k zlyhaniu. Zároveň nie sú jasné pravidlá, v akých prípadoch a s akými nástrojmi vstupuje do procesu obnovy regulátor a nová inštitúcia (authority). Bez ich definovania môžu byť ich činnosti duplicitné, alebo naopak môžu v istých prípadoch absentovať.

PROCES RIEŠENIE KRÍZOVEJ SITUÁCIE

Ak sa finančná inštitúcia ocitne v situácii, že už nie je schopná obnovy podľa navrhovaného plánu a je pravdepodobné, že banka smeruje k zlyhaniu, môže nová inštitúcia rozhodnúť o riadenej likvidácii banky. V tejto situácii môže regulátor zasiahnuť nielen do práv akcionárov, ale aj veriteľov banky. Inštitúcia môže postupovať podľa schváleného Plánu riešenia krízovej situácie („závet 2“). Podmienky na začatie procesu môžu byť dané: na základe rozhodnutia regulátora (verzia 1), ak banka nie je insolventná (verzia 2), alebo má nedostatok kapitálu a je pravdepodobné, že sa ho inštitúcii nepodarí zvýšiť (verzia 3).

Cieľom procesu riešenia krízovej situácie by mala byť najmä:

- ochrana poistených vkladov,
- ochrana verejných prostriedkov,

Box 2

Nástroje na riešenie krízovej situácie

1. Predaj časti alebo celej banky: Prvý nástroj umožňuje inštitúcii na riešenie krízovej situácie (authority) v čo najkratšom čase uskutočniť predaj časti alebo celej banky bez súhlasu akcionárov banky, aby dosiahla stanovené ciele riadenej likvidácie. Predaj tretiemu subjektu môže byť sprevádzaný zárukami.

2. Presun aktív na „dočasnú“ banku: Ďalším nástrojom je presun celej banky alebo časti aktív na „dočasnú“ banku, ktorá je vo vlastníctve štátu. Dočasná banka by mala mať bankovú licenciu a mala by byť pod pôsobnosťou dohľadu, podobne ako ostatné banky. Cieľom dočasnej banky by mal byť predaj. Riadenie banky by malo byť zamerané skôr na správu aktív ako na expanziu. Činnosť Dočasnej banky by mala byť obmedzená na obdobie jedného roka.

3. Rozdelenie aktív banky: Inštitúcia môže rozhodnúť aj o presune toxických aktív banky

v riadenej likvidácii a jej presune na inú (verejnú) spoločnosť- správcu. Použitím tohto nástroja sa vytvára tzv. „zlá“ banka (na rozdiel od dočasnej banky, ktorá predstavuje tzv. „dobrú“ banku). Manažment poverený novou inštitúciou spravuje „toxické“ aktíva s cieľom predať ich. V procese ozdravenia je možný spätný presun aktív so správcu na banku. Presun „zlých“ aktív môže sprevádzať aj poskytnutie záruk a garancií.

4. Odpis dlhu („bail – in“): Posledným popísaným nástrojom je tzv. proces záchranu „bail-in“, kedy sa na stratách banky podieľajú okrem akcionárov aj veritelia banky. V dokumentoch EK sa táto možnosť vyskytuje po prvýkrát. Inštitúcia použitím tohto nástroja môže rozhodnúť o konverzii dlhových záväzkov tretích strán na kapitál finančnej inštitúcie, z ktorého budú uhrádzané prípadné straty.

3 Podobný model spojenia garančného fondu a fondu pre riadenú likvidáciu bude vytvorený vo Švédsku.

- zabezpečenie kontinuity základných finančných služieb a
- zamedzenie nepriaznivého dopadu likvidácie inštitúcie na finančný sektor.

Základný princíp je, že v prípade problémov znášajú straty v prvom rade akcionári banky, nasledovaní nechránenými veriteľmi, pričom veritelia na rovnakej úrovni sa podieľajú proporčne rovnakou mierou na strate a nesmú sa vystavovať väčšej strate ako v prípade bankrotu. Na stratách sa podieľa čiastočne aj manažment inštitúcie.

RIEŠENIE KRÍZOVEJ SITUÁCIE V BANKOVEJ SKUPINE

EK si uvedomuje, že v prípade riešenia krízových situácií cezhraničných bankových skupín, by bolo vhodnou alternatívou vytvoriť jednotnú európsku inštitúciu. Proces riešenia krízových situácií však nutne vyvoláva otázky alokácie nákladov tejto činnosti, čo v prípade problémov cezhraničných skupín môže vytvárať medzi krajinami napätie.

SPÔSOB FINANCOVANIA

Financovanie procesu krízového riadenia by malo byť hradené primárne akcionármi a investormi inštitúcie, čo v niektorých prípadoch nemusí byť postačujúce. EK zvažuje vytvoriť špeciálne navzájom kooperujúce národné fondy (Resolution Fund), ktoré by boli financované ex ante príspevkami bánk a zdroje z nich by boli použité len na proces riešenia krízovej situácie. Podľa Európskej komisie krajiny nemusia nevyhnutne vytvárať nový fond, ale môžu byť súčasťou už vytvorených národných garančných schém³.

Problém pri vytváraní národných fondov je spojený s tým, že v súčasnosti 9 krajín Európskej únie už má zavedené obdobné bankové odvody, pričom väčšina krajín (7) odvádza príspevok priamo do štátneho rozpočtu a časť z nich (4) má základ odvodu odlišný od prezentovaných návrhov EK (tab. 1.).

Tab. 1 Bankové odvody v krajinách EÚ

Krajina	Názov odvodu	Základ odvodu	Sadzba odvodu	Účel odvodu
Švédsko	Bankový odvod	Pasíva očistené o kapitál a podriadený dlh	0,036 %; do roku 2010 0,018 %	Fond
Nemecko	Bankový odvod	Pasíva očistené o kapitál a vklady nebankových inštitúcií	0,02 % pre banky do 10 mld. EUR základu odvodu; 0,03 pre banky do 100 mld. EUR základu odvodu a 0,04 % pre banky nad 100 mld. EUR základu odvodu	Fond
Francúzsko	Banková daň	Minimálna suma vlastných zdrojov podľa regulačných pravidiel	0,25 %	Rozpočet
Veľká Británia	Bankový odvod	Pasíva očistené o vlastný kapitál (TIER1), poistené vklady, repo obchody zaisťované štátnym dlhom	0,075 %; pre rok 2011 stanovená na 0,05 % zo základu, následne bola zmenená na 0,075 %	Rozpočet
Belgicko	Bankový odvod	Bankové vklady domácnosti a podobné poistné produkty	0,15 %	Rozpočet
Maďarsko	Daň na finančné inštitúcie	Aktíva sektora očistené o domáce medzibankové úvery, cenné papiere vydané inými domácimi finančnými spoločnosťami	0,15 % pre banky do 50 mld. HUF aktív; 0,53 % pre časť prevyšujúcu 50 mld. HUF	Rozpočet
Rakúsko	Stabilizačný odvod	Pasíva – základný kapitál, poistené vklady	0,055 % pri základe od 1 mld. EUR do 20 mld. EUR a 0,085 % pre základ prevyšujúci 20 mld. EUR	Rozpočet
Portugalsko	Špeciálny príspevok bankového sektora	Celkové pasíva očistené o kapitál (TIER1 a TIER2) a vklady poistené portugalským garančným fondom	očistené pasíva od 0,01 % do 0,05 %	Rozpočet
Dánsko	n/a	Kryté dlhopisy (pasíva naviazané na hypotéky)	0,20 %	n/a

Zdroj: European Banking Federation, KPMG, Financial Times, VOBB.

Od IAS 39 k IFRS 9 – zmena účtovných štandardov ako odpoveď na globálnu krízu

Mária Pročková
Slovenská komora audítorov

In March 1999, the International Accounting Standards Committee (IASC) issued its standard IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement. In November 2000, the standard was extended by five limited revisions. Owing to a complex character of the standard, its application was widely discussed and resulted in the publication of a new document – Questions and Answers on IAS 39. In December 2003, the International Accounting Standards Board (IASB) issued a revised standard, which was accompanied by the Implementation Guidance. The revised standard was later supplemented by eight annexes and further amended as part of other standards' revisions.

When the crisis hit, the IASB was mandated to develop a proposal improving the accounting rules for financial instruments, i.e. to redraft IAS 39 as a whole. In November 2009, the IASB issued a new standard – IFRS 9: Financial Instruments – as the first phase of a three-phase project designed to replace IAS 39. It covers the classification and measurement of financial instruments. The new requirements for the classification and measurement of financial assets should be applied from 1 January 2013 at the latest.

ŠTANDARD IAS 39 FINANČNÉ NÁSTROJE: VYKAZOVANIE A OCEŇOVANIE

Na Slovensku sa začal štandard IAS 39 aplikovať prijatím novely zákona o účtovníctve v roku 2004. Zákon stanovil povinnosť pre vybrané účtovné jednotky vypracovať individuálnu účtovnú závierku podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002 z 19. júla 2002 o uplatňovaní medzinárodných účtovných noriem a Nariadenia Európskej komisie (EK) č. 1725/2003 z 29. septembra 2003 o prijatí určitých medzinárodných účtovných noriem v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002 v znení nariadenia Európskej komisie (ES) č. 707/2004 zo 6. apríla 2004. Prvá aplikácia medzinárodných účtovných štandardov bola najneskôr za účtovné obdobie, ktoré začínalo 1. januára 2006.

Pred prvou aplikáciou IAS 39 sa na Slovensku veľa diskutovalo o jeho komplikovanosti, nejasných pravidlách najmä v oblasti zabezpečovacieho účtovníctva, oceňovania, resp. znehodnotenia aktív v oblasti úverov. Štandardu IAS 39 však nemožno uprieť zásadný prínos v oblasti sprehľadnenia finančných nástrojov. Po prekonaní detských chorôb a niekoľkých noviel sa ustálil názor najmä na delenie portfólií a ich oceňovanie. Problematické od samého začiatku bolo portfólio určené na predaj a spôsob jeho oceňovania. V počiatočnej fáze aplikácie štandardu do praxe boli do tohto portfólia zaraďované takmer všetky finančné nástroje, ktoré neboli derivátom, resp. kapitálovým nástrojom. Oceňovanie voči vlastnému imaniu bolo pre spoločnosti vyhovujúce, nakoľko okamžite neovplyvňovalo hospodársky výsledok. Po zmene spôsobov oceňo-

vania portfólia na predaj na oceňovanie priamo proti zisku a strate sa postupne z tohto portfólia vytrácali veľké objemy a presúvali do iných portfólií podľa ich skutočného zámeru obstarania. Situácia sa tým značne sprehľadnila, portfólio na predaj sa stalo naozaj zvyškovým portfóliom, kam boli presunuté len finančné nástroje čakajúce na vhodnú príležitosť predat' ich, čím sa naplnil pôvodný zámer.

Druhým zásadným problémom štandardu IAS 39 bola oblasť znehodnotenia finančných aktív a najmä rozdielny názor medzi Radou pre medzinárodné účtovné štandardy (IASB) a výborom pre Basel II na existujúce straty a očakávané straty v úverových portfóliách a následnej úprave ich ocenenia. Prax a vývoj v tejto oblasti ukázal, že oba názory treba zjednotiť a zaviesť jednotné pravidlá tak, aby sa pre zhotoviteľov výkazov aj pre ich užívateľov zjednotili pravidlá. IAS 39 určuje základné princípy na účtovanie znehodnotenia úverov a finančných nástrojov, ktoré sú postavené na existujúcich stratách (tzv. incurred loss). Štandard vyžaduje mať špecifickú evidenciu stratových udalostí, stratové udalosti musia byť preukazne prítomné v portfóliu a až potom je možné aplikovať znehodnotenie. Tento prístup bol kritizovaný v čase vypuknutia finančnej krízy. Skupina G20, Výbor pre finančnú stabilitu, Bazilejský výbor pre bankovú reguláciu sa obrátili na IASB a FASB (Financial Accounting Standards Board) dosiahnuť spoločné riešenie pre účtovanie úverových strát. Tento vleklý problém a rozpor medzi Basel II a IAS 39 by nakoniec mohol byť úspešne zavŕšený v prospech Basel II, ktorý od samého začiatku presadzoval model očakávaných strát.

Bankový sektor mal na model Basel II nastavené svoje riadenie rizík, pričom pre účtovníctvo bol nútený použiť iný model. V praxi to však celkom nefungovalo a banky v mnohých prípadoch výstupy z modelu pre portfóliové riadenie rizík používali aj pre účtovanie opravných položiek. Zjednotenie názoru na očakávané straty v portfóliách bude opäť krok k priblíženiu účtovníctva k metódam riadenia rizík.

REKLASIFIKÁCIA FINANČNÝCH AKTÍV

V druhej polovici roka 2008 po vypuknutí krízy sa hľadal spôsob ako zmeniť účtovné pravidlá hlavne pre finančné nástroje, ktoré stratili trh, prestali byť na ne kótované ceny a ich trhovú hodnotu bola prakticky nulová. IASB vydal v októbri dokument *Reclassification of financial assets* (Reklasifikácia finančných aktív), ktorý umožňoval vykonať zmeny týkajúce sa klasifikácie finančných nástrojov, tak isto sa dotkol IFRS 7 vo vzťahu k zverejneniu finančných nástrojov. Tento dokument schválila Európska komisia (EK), s okamžitou účinnosťou. IASB a EK tak umožnili preklasifikovať finančné nástroje určené na obchodovanie ocenené v trhovej hodnote proti zisku a strate do ostatných kategórií podľa IAS 39, t. j. do kategórie držanej do splatnosti, určenej na predaj a do kategórie úvery a pohľadávky. Obdobne bolo možné preklasifikovať finančné aktíva z kategórie určenej na predaj do kategórie úvery a pohľadávky. Toto zverejnenie IASB bolo na základe skutočnosti, že okolnosti krízy v roku 2008 boli vyhlásené za zriedkavé, resp. výnimočné. Reklasifikácia ako výsledok výnimočnej situácie mohla byť vykonaná na základe údajov k 1. júlu 2008 a zverejnenie bolo vo výsledkoch k 1. novembru 2008. Možnosť reklasifikácie finančných aktív využili hlavne veľké finančné skupiny, ktoré presunuli z portfólia na obchodovanie do ostatných portfólií miliardové objemy aktív. Podarilo sa tak okamžite zastaviť prepád ziskov a zabrániť veľkému tlaku na likviditu trhu, ktorá prakticky neexistovala.

IFRS 9 A PROJEKT ZLEPŠENIA

Súčasne v tomto období t. j. v čase prepuknutia krízy bol IASB poverený vypracovať návrh na zlepšenie pravidiel pre účtovníctvo finančných nástrojov. Inými slovami mal prepracovať celý štandard IAS 39. Hlavným cieľom celého projektu, ktorý zostavil IASB je konečné nahradenie IAS 39 novým IFRS 9. Projekt je rozdelený do troch fáz:

- I. fáza: Klasifikácia a meranie,
- II. fáza: Umorovaná hodnota a znehodnotenie finančného majetku,
- III. fáza: Zabezpečovacie účtovníctvo.

I. fáza: Klasifikácia a meranie

V novembri 2009 vydal IASB nový štandard IFRS 9 Finančné nástroje, čím bola inštalovaná prvá fáza projektu zlepšenia IAS 39, ktorá sa týka klasifikácie typov finančných nástrojov a ich merania. Nové požiadavky na klasifikáciu finančných aktív a ich merania by sa mali uplatňovať od 1. 1. 2013, pričom skoršia aplikácia je povolená.

Štandard zachováva dva spôsoby merania: v amortizovanej hodnote a tiež v reálnej hodnote. Kritériá pre následné oceňovanie finančných aktív sú:

- obchodný model každej spoločnosti pre riadenie finančných aktív
- charakteristiky zmluvných peňažných tokov finančného aktíva.

Prístup podľa obchodného modelu je základom štandardu a tiež pokusom nastaviť účtovníctvo takým spôsobom, akým manažment využíva svoje aktíva v obchodnej činnosti a ako nazerá na charakteristiky obchodnej činnosti. Dlhové nástroje všeobecne musia byť merané v amortizovanej hodnote ak sú splnené obidve podmienky – obchodný model aj dohodnuté charakteristiky cash flow. Úvery, ktoré sú držané v súlade s obchodným modelom, a zhromažďujú dohodnuté peňažné toky, ktoré predstavujú záväzné platby istiny a úroku, všeobecne musia byť merané v amortizovanej hodnote. Všetky ostatné dlhové nástroje musia byť merané v reálnej hodnote proti zisku a strate. Investície s konvertibilným nástrojom nemôžu byť merané v amortizovanej hodnote. Výnimka je povolená v prípade, ak je úver zabezpečený napr. swapom, potom oba nástroje môžu byť merané reálnou hodnotou proti zisku a strate.

Všetky akciové investície musia byť merané v reálnej hodnote proti zisku a strate, iba tie ktoré nie sú držané na obchodovanie môžu byť neodvolateľne vybrané a urobené vstupné ocenenie v reálnej hodnote do ostatných komplexných ziskov a strát.

Všetky deriváty sú merané v reálnej hodnote, IFRS 9 nezachováva účtovanie vložených derivátov, eliminuje triedu AFS (portfólio pripravené na predaj) a tiež pravidlá znehodnotenia tohto portfólia. Reklasifikácie sú povolené, iba ak sa významným spôsobom zmení obchodný model spoločnosti, očakáva sa, že takéto zmeny budú veľmi zriedkavé.

II. fáza: Umorovaná hodnota a znehodnotenie finančného majetku

Návrh II. fázy projektu sa týka umorovanej hodnoty a znehodnotenia finančného majetku, zverejnený bol v novembri 2009. IASB po vyhodnotení všetkých pripomienok, ktoré odzneli vo verejnej diskusii, vydal dodatok týkajúci sa znehodnotenia úverov ako spoločný návrh IASB a FASB. Dodatok opäť bolo možné verejne komentovať, pričom verejná diskusia skončila 1. apríla 2011. Vydaný doplnujúci dokument obsahuje návrhy IASB a FASB. Avšak nie je úplne zrejmé, ktorý návrh bude schválený.

Návrh IASB predpokladá, že počiatočné očakávané straty sú súčasťou určenia efektívnej úrokovej miery, znehodnotenie je súčasť ocenenia po vstupnom určení a musí byť zohľadnený vzťah znehodnotenia a ceny z finančných aktív.

Návrh FASB presadzuje názor, že rezervy/opravné položky na úverové straty je vhodné vytvoriť pred tým, ako sa objavia.

Pokiaľ by bol prijatý návrh vytvárania opravných položiek na základe modelov vzhľadom na histo-

rické zdroje údajov, dôjde v podstate len k legalizácii zaužívanej praxe.

III. fáza: Zabezpečovacie účtovníctvo

Cieľom zabezpečovacieho účtovníctva je kompenzovať účinky rizika v dopade na hospodársky výsledok tým, že sa voči zabezpečovanej položke podliehajúcej riziku, určí zabezpečovací nástroj, ktorý má v danom riziku opačnú pozíciu.

Zabezpečenie rôznych rizík a komponentov položiek sa stali bežnou obchodnou praxou. Užívatelia chcú porozumieť rizikovému profilu spoločnosti, čo manažment robí, ako riadi riziká a ako efektívne sú stratégie riadenia rizík. Predmetom návrhu tretej fázy projektu zlepšenia je pomôcť užívateľom finančných výkazov lepšie porozumieť aktivitám riadenia rizík a odhadnúť čiastku, čas a mieru neistoty budúcich peňažných tokov.

Návrh obsahuje niekoľko zlepšení a určite sa dá súhlasiť so zámerom priblíženia účtovníctva k aktivitám riadenia rizík. Zabezpečovacie účtovníctvo a praktiky riadenia rizík sú však značne rozdielne a nie je možné ich absolútne navzájom podriaďiť.

Hlavné zmeny, ktoré prináša návrh:

- Podobne ako IFRS 9 eliminuje vložené deriváty, ktoré by nemali byť určené ako zabezpečovacie nástroje.
- IAS 39 dovoľuje nederivátové finančné aktíva a pasíva indikovať ako zabezpečovacie nástroje len pre zabezpečenie kurzových rozdielov. IASB vedie úvahy o tom, že rozšíri možnosť ocenenia nederivátových nástrojov meraných v reálnej hodnote na zabezpečenie všetkých typov rizík, nielen na kurzové rozdiely.
- IAS 39 určuje, že deriváty môžu byť len ako zabezpečovacie nástroje, nie ako zabezpečované položky. Zdôvodnenie bolo, že derivátové nástroje sú držané kvôli obchodovaniu v reálnej hodnote proti zisku a strate. IASB skúmal možnosti zahrnúť deriváty ako zabezpečované položky a dospel k záveru, že samotný fakt, že expozícia je vytvorená zahrnutím nástrojov, ktoré majú charakteristiky derivátov by nemala vopred zabrániť jej určeniu ako zabezpečovanej položky.
- IASB navrhuje, že rizikové komponenty by mali byť vhodné na určenie zabezpečovaných položiek tak dlho, ako sú oddelene identifikovateľné a spoľahlivo merateľné.
- Návrh rozširuje zabezpečovacie účtovníctvo na skupinovú a čistú pozíciu, okrem makro zabezpečenia. Vo vzťahu k zabezpečovaniu portfólií, resp. vo vzťahu k portfóliovému riadeniu rizík a ich zabezpečeniu návrh neumožňuje používať „otvorené portfólio“ a tzv. „makro-hedging“. IASB predkladá návrh používať zabezpečenie len v kontexte skupín položiek, ktoré vytvárajú hrubú alebo čistú pozíciu v uzavretých portfó-

liách. Diskusia k portfóliovému zabezpečeniu je otvorená a očakáva sa rozhodnutie vzhľadom na jej vývoj.

- IASB skúmal využívanie efektívnosti zabezpečenia v hraniciach 80 – 125 %, pričom zistil, že je to obtiažne a svojvoľné posudzovanie a nie je možné ho priradiť k riadeniu rizík. Návrh predpokladá, že každá účtovná jednotka by mala navrhnúť objektivizovaný model na testovanie efektívnosti zabezpečenia. Efektívnosť zabezpečenia ocenenia by mala reflektovať na hlavný cieľ zabezpečovacieho účtovníctva – kompenzáciu rizika. Takéto ocenenie na základe analýzy správania zabezpečovacích vzťahov môže naplniť aj očakávaná v riadení rizík. Zrušenie hraníc efektívnosti môže viesť k poskytovaniu zaujatých a neobjektívnych informácií. Účtovná jednotka by preto mala určiť vzťahy pre efektívnosť ocenenia tak, aby bola minimalizovaná očakávaná neefektívnosť a výsledok bol nezaujatý. Zabezpečovacie vzťahy by nemali byť isté spôsobom, ktorý zahŕňa úmyselný nesúlad medzi zabezpečovacími nástrojmi a zabezpečovanými položkami.
- Prerušenie – podľa okolností musí byť zabezpečovacie účtovníctvo skončené.
- Zverejnenia – návrh vyžaduje prezentovať jasný pohľad na zabezpečovacie aktivity tak, aby používatelia mohli porozumieť dôsledkom pre budúce peňažné toky.

Návrh je obširný a prehľad zmien, ktorý sme poskytlí, nie je vyčerpávajúci. Zámerom IASB je vydať štandard v júni 2011. Z diskusie odbornej verejnosti sa už objavili pochybnosti o reálnosti stanoveného termínu, a hlavne termínu prvej aplikácie, ktorá by mala byť po 1. 1. 2013. Široká odborná verejnosť určite privítala zmeny štandardu, ktorý je najmä v oblasti zabezpečovacieho účtovníctva komplikovaný a ťažko aplikovateľný do praxe. Účtovné jednotky využívali rôzne stratégie riadenia rizík, avšak priame spojenie so zabezpečovacím účtovníctvom v zmysle IAS 39 bolo veľmi zriedkavé. Návrh predpokladá uvoľnenie viacerých reštrikcií IAS 39, čo môže pomôcť ľahšie presadiť do praxe, avšak nemusí to byť správna cesta na pochopenie stratégií riadenia rizík.

Každá fáza projektu zlepšenia je samostatne aplikovateľná, avšak odporúča sa aplikovať jednotlivé časti naraz po ukončení záverečnej fázy. Pôvodný zámer IASB bol schváliť kompletný nový štandard do konca roka 2010. Vzhľadom na veľmi obširnu diskusiu a množstvo pripomienok bol konečný termín celého projektu posunutý na jún 2011, pričom prvá aplikácia, by bola po 1. 1. 2013. Najmä vzhľadom na oblasť znehodnotenia aktív a ich ocenenia by bolo vhodné, aby sa projekt úspešne zavŕšil a bol všeobecne prijatý aj Európskou komisiou.

Zväz roľníckych vzájomných pokladníc

Mgr. Daniela Fukasová, PhD.
Slovenský národný archív

In the 1930s, there was a need for a financial institution for small and medium-sized farmers in Slovakia, which was addressed by the establishment of farmers' mutual credit unions. In October 1924, the Association of farmers' mutual credit unions was founded to defend the interests of associated mutual credit unions, promote their business activities, audit their management and economic performance, as well as to support their development. The farmers' mutual credit unions as such started to operate only after the establishment of their Association and, supported by the Ministry of Agriculture in Prague, their number steadily increased. In 1936, there were already 74 such credit unions across the country. Strong economic performance of the Association of farmers' mutual credit unions led to the expansion of its activities and investments in different areas. After the change in political situation in February 1948, all credit unions in Slovakia were forced to merge, by means of the so called universal succession without liquidation, into the People's central credit union in Bratislava, which meant the dissolution of the Association of farmers' mutual credit unions.

Roľnícke vzájomné pokladnice ako nový typ peňažného ústavu vznikli v Československu v máji 1924. Ministerstvo земедělства poskytlo finančné prostriedky na ich založenie a prvý rok činnosti a upravilo ich organizáciu, právne postavenie a pôsobenie výnosom č. 747-VII z 2. mája 1924. Okrem bánk, ktoré poskytovali dlhodobý úver najmä veľkým poľnohospodárskym podnikom, v tom čase pôsobili ako drobné peňažné ústavy ešte úverové družstvá. Úverové družstvá však už nedokázali pokryť rastúci dopyt roľníkov po lacných úveroch. Východiskom z tejto situácie mohlo byť vytvorenie ústavov, ktoré by poskytovali stredné úvery pre malých a stredných poľnohospodárov. Nakoniec sa presadila myšlienka Milana Hodžu, ktorý navrhoval vybudovať ústavy ľudového peňažníctva vyššieho typu podľa vzoru českých kontribučných a okresných hospodárskych záložní. Mali podporiť hlavne slovenských drobných roľníkov, aby sa aj oni mohli zapojiť do vtedajších hospodárskych reforiem v Československej republike.

VZNIK A POSTAVENIE

Dňa 1. októbra 1924 sa o 10. hodine v poradnej sieni filiálky Zemskej banky v Bratislave konalo ustanovujúce valné zhromaždenie *Zväzu roľníckych vzájomných pokladníc*, družstva s ručením obmedzeným. Prítomných bolo 20 zakladajúcich členov, ktorí si zapísali 20 podielov v hodnote 500 Kčs, teda počiatkový podielový kapitál tvoril spolu len 10 000 Kčs. Predsedom valného zhromaždenia bol Anton Štefánek, predseda prípravného výboru, ktorého ustanovujúce valné zhromaždenie jednohlasne zvolilo za prvého predsedu. Založenie zväzu v podobe družstva sa zvolilo z dôvodu daňových a iných hospodárskych úľav, ktoré družstvá využívali na základe zákona č. 210/1919 Zb. z. a n. o úprave pomerov družstiev na

Slovensku. Členovia ručili za záväzky družstva päťnásobkom hodnoty zapísaných podielov. Na návrh nového predsedu bol *Zväz roľníckych vzájomných pokladníc* členom Centrokooperatívu v Prahe, ktorý mal nad ním revíziu právomoc. Už pri svojom vzniku sa *Zväz roľníckych vzájomných pokladníc* stal členom Ústredného družstva v Bratislave, ale nepodliehal jeho revízii. Členstvo v Ústrednom družstve prijal len kvôli daňovým a poplatkovým výhodám, ktoré umožňoval § 6 uvedeného zákona. Zápis do firemného registra vykonal Krajský súd v Bratislave ako príslušný obchodný súd 6. decembra 1924.

Podľa prvých stanov *Zväzu roľníckych vzájomných pokladníc*, prijatých ustanovujúcim valným zhromaždením, bola sídlom zväzu Bratislava, ale do obvodu jeho pôsobnosti okrem Slovenska patrilo aj územie Podkarpatskej Rusi. Tento stav sa zmenil až v roku 1932, keď boli 4 tamojšie pokladnice pričlenené k Zemskému družstevnému zväzu v Užhorode. *Zväz roľníckych vzájomných pokladníc* bol zriadený na dobu neurčitú. Zväz mal podľa stanov hájiť záujmy pričlenených roľníckych vzájomných pokladníc, podporovať ich obchodnú činnosť, kontrolovať ich správy a hospodárenie a starať sa o ich rozvoj.

V čase jeho vzniku však ešte žiadna roľnícka pokladnica nepôsobila. Ako prvá začala svoju činnosť Roľnícka vzájomná pokladnica v Dolnom Kubíne až 19. októbra 1924. Na rozdiel od iných družstevných zväzov sa v tomto prípade pri zakladaní postupovalo zhora, teda najskôr sa vytvorila centrála a až potom začali vznikať členské družstvá.

Okrem vrchnostenskej starostlivosti si *Zväz roľníckych vzájomných pokladníc* v stanovách uložil aj revízne oprávnenie pre všetky členské roľnícke vzájomné pokladnice. Keďže však v tom čase malo na základe zákona č. 210/1919 Zb. z. a n. o úprave pomerov družstiev na Slovensku revízne

oprávnenie pre družstvá na území Slovenska len Ústredné družstvo v Bratislave, nemohol v roľníckych vzájomných pokladniciach vykonávať zákonné revízie. Jednotlivé pokladnice manažérsky viedol, riadil a usmerňoval zväz, ale zákonnú revíziu vo všetkých pokladniciach vykonávali revízori Ústredného družstva. V podstate boli pokladnice revidované dvakrát, revízormi Ústredného družstva a samotným *Zväzom roľníckych vzájomných pokladníc*, ktorý tiež vykonával v pokladniciach pravidelné revízie. Koncom roku 1928 uzavrelo Ústredné družstvo so *Zväzom roľníckych vzájomných pokladníc* dohodu, podľa ktorej malo Ústredné družstvo vykonávať zákonné revízie pokladníc prostredníctvom revízorov zväzu. Revízori Ústredného družstva mali robiť nad nimi len dohľad. *Zväz roľníckych vzájomných pokladníc* si musel vypracovať revízny poriadok, ktorý schválilo Ústredné družstvo a ministerstvo zemédelstva a 30. júna 1929 ho prijalo aj V. valné zhromaždenie *Zväzu roľníckych vzájomných pokladníc*. Revíznu právomoc na vykonávanie riadnych zákonných revízií získal *Zväz roľníckych vzájomných pokladníc* so súhlasom ministerstva zemédelstva až na základe výnosu ministerstva vnútra č. 32.466/15/1932 zo dňa 11. mája 1932. Vládne nariadenie č. 85/1939 Sl. z. o úprave družstevných pomerov postavilo *Zväz roľníckych vzájomných pokladníc* ako revízne ústredie úplne na úroveň Ústredného družstva v Bratislave.

Pôvodným zámerom pri vzniku *Zväzu roľníckych vzájomných pokladníc* bolo, aby v každom okresnom meste vznikla roľnícka vzájomná pokladnica. Do konca roku 1924 plánovali založiť 15 pokladníc, v roku 1925 ďalších 20 a v roku 1926 pre nedostatok prostriedkov len 3 pokladnice. Reálne sa však do konca roku 1924 podarilo založiť len 6, v nasledujúcom roku 20 a v roku 1926 ďalších 7 roľníckych vzájomných pokladníc. Až postupne sa podarilo dobudovať sieť roľníckych vzájomných pokladníc tak, že v roku 1936 ich na území Slovenska bolo celkom 74. Po odtrhnutí časti južného Slovenska po Viedenskej arbitráži a v marci 1939 po zabratí Sobraneckého okresu bolo celkovo šesťnásť roľníckych vzájomných pokladníc odstúpených Maďarsku. Tu ich ako nadriadený zväz prevzalo Krajské ústredie úverových družstiev v Budapešti a všetky pokračovali vo svojej činnosti ako okresné úverové družstvá. Počet roľníckych vzájomných pokladníc na Slovensku sa tak znížil na 58. Po skončení druhej svetovej vojny sa odtrhnuté pokladnice opätovne stali členmi *Zväzu roľníckych vzájomných pokladníc*, dokonca sa ich sieť ešte rozšírila a v roku 1947 bolo v činnosti až 76 roľníckych vzájomných pokladníc a 9 expozítúr na celom území Slovenska.

HOSPODÁRENIE

Finančné prostriedky *Zväzu roľníckych vzájomných pokladníc* tvorili zapísané a zaplatené podiely členov a rôzne rezervné fondy a základiny. Hodnota podielov bola stanovami určená na 500 Kč a o ich zúročení rozhodovalo každoročne valné zhromaždenie.

Činnosť roľníckych vzájomných pokladníc aj ich zväzu bola výrazne podporovaná ministerstvom zemédelstva, a tak sa im podarilo postupne uspieť. Už v prvom ucelenom hospodárskom roku 1925 mali roľnícke vzájomné pokladnice pokladničný obrat vyše 258 mil. Kč (258 493 290,33 Kč), v tom nasledujúcom to už bolo vyše miliardy korún (1 035 781 775,77 Kč). Na druhej strane podpora štátu, najmä prostredníctvom ministerstva zemédelstva, dosiahla v tomto období hodnotu až 11 985 910,00 Kč. Ako uvádzame v tabuľke č. 1, postupne narastal aj počet členov *Zväzu roľníckych vzájomných pokladníc*. Zo zakladajúcich 20 v roku 1924 sa ich počet zvýšil až na 116 v roku 1934, neskôr sa udržiaval okolo 90 až 100. Výrazný úbytok členov zväz zaznamenal v rokoch druhej svetovej vojny, resp. už po Viedenskej arbitráži v roku 1938, keď 16 pokladníc z územia južného Slovenska pripadlo Maďarsku. S rastom počtu členov rástol aj počet členských podielov a tým i podielová istina. Výrazný rast počtu zapísaných podielov nastal v roku 1935. Oproti predchádzajúcemu roku bol rast takmer o 150 %. Tento vyšší počet členov však súvisel s uznesením X. riadneho valného zhromaždenia *Zväzu roľníckych vzájomných pokladníc* zo dňa 24. júna 1934, podľa ktorého boli pričlenené pokladnice povinné zapísať si za každých začatých 25 000 Kč vlastnej podielovej istiny jeden podiel *Zväzu roľníckych vzájomných pokladníc* a rovnako aj za každých začatých 250 000 Kč vkladov. Pri neskoršom poklese istiny a vkladov neboli prípustné žiadne dodatočné opravy. S rastom počtu členov a rozvojom činnosti pokladníc sa zvyšoval aj pokladničný obrat *Zväzu roľníckych vzájomných pokladníc*. Kým v prvom roku činnosti pracoval s obratom približne 17 mil. Kč, v roku 1945 to už bolo takmer 46 mil. Kčs.

Zvyšovanie obratu *Zväzu roľníckych vzájomných pokladníc* priamo ovplyvnilo aj rast čistého zisku, ktorý sa na základe rozhodnutia valného zhromaždenia, ako to bolo zvykom vo väčšine družstevných podnikov, zvyčajne použil na zúročenie členských podielov a zvyšok sa ukladal na rezervné fondy.

ĎALŠIE PODNIKATELSKÉ AKTIVITY

Zväz roľníckych vzájomných pokladníc sa so všetkými svojimi členskými pokladnicami a družstvami od začiatku usiloval o zlepšenie hospodárskej situácie drobných a stredných roľníkov. Poskytoval im lacné úvery a ukladal voľné finančné prostriedky. S pevným etablovaním sa na slovenskom finančnom trhu si mohol dovoliť rozšíriť svoje obchodné aktivity aj na iné družstevné a často i nedružstevné podniky. Spoločne s Ústredným družstvom a *Zväzom hospodárskych družstiev* využili situáciu, že zákon č. 107/1933 Zb. z. a n. o obilných zástavných listoch a warantoch umožňoval poskytnúť úver nielen družstvám, ale aj producentom obilia, a tým zabezpečiť výhodnejšie speňaženie obilia. Pri založení Družstva zemedelských verejných obilných skladísk (ďalej len DZEVOS) upísal *Zväz*

Tab. 1 Činnosť Zväzu roľníckych vzájomných pokladníc v rokoch 1924 – 1945

Rok	Počet pokladníc	Počet členov	Počet podielov	Podielová istina	Pokladničný obrat	Zisk (v korunách)
1924	6	26	29	14 500	16 963 537,59	37 037,71
1925	26	48	51	25 500	77 649 110,93	35 782,19
1926	38	55	295	147 500	57 555 843,91	69 210,74
1927	39	57	573	286 500	31 260 344,22	25 061,72
1928	42	66	583	291 500	38 069 206,32	23 331,97
1929	48	80	1 215	607 500	42 236 034,45	37 022,25
1930	54	88	1 594	797 000	32 720 431,93	48 883,60
1931	57	95	1 837	918 500	93 978 176,26	63 371,00
1932	58	94	1 917	958 500	528 041 863,04	95 167,63
1933	73	109	2 072	1 036 000	1 693 505 912,66	93 198,52
1934	73	116	2 162	1 081 000	3 136 563 841,60	108 842,80
1935	73	115	5 377	2 688 500	6 217 438 491,50	290 188,00
1936	74	116	5 379	2 689 500	5 647 628 050,37	342 032,93
1937	74	115	5 377	2 688 500	5 707 852 495,17	343 721,86
1938	58	96	4 587	2 293 500	8 259 426 239,19	158 168,67
1939	58	90	4 597	2 298 500	8 794 085 513,92	164 001,83
1940	58	96	4 603	2 301 500	9 236 300 066,13	155 843,92
1941	58	99	4 606	2 303 000	8 902 342 278,46	102 358,14
1942	58	101	4 548	2 274 000	12 288 715 236,36	142 695,57
1943	58	91	4 546	2 273 000	14 151 469 479,98	137 414,78
1944	58	94	4 534	2 267 000	12 297 116 753,83	121 904,45
1945	58	86	4 532	2 266 000	36 372 954 153,99	165 849,10
1946	60	104	4 599	2 299 500	45 686 096 804,59	108 938,77

Zdroj: SNA.

roľníckych vzájomných pokladníc podielový kapitál v hodnote 500 000 Kčs, čím sa priamo zapojil do obchodu s obilím. Okrem toho sa spoločne s Ústredným družstvom podieľal i na financovaní Zväzu hospodárskych družstiev v Bratislave, ktorý sa stal zmocnencom Československej obilnej spoločnosti pre výkup obilia na Slovensku. Na priame financovanie tohto výkupu sa využila sieť roľníckych vzájomných pokladníc. Okrem už spomenutého DZEVOS-u a Zväzu hospodárskych skladísk sa zúčastnil aj na založení a financovaní Zväzu slovenských dobytčárskych družstiev, Slovenského vinohradníckeho družstva v Pezinku, Zväzu mliekarských družstiev. V roku 1937 odkúpil Nitrianske mlyny a lupárne v Nitre, do koncernu ktorých patrilo ďalších osem potravinárskych podnikov. Rovnakým spôsobom nadobudol Zväz roľníckych vzájomných pokladníc vplyv aj v cukrovarníctve, keď odkúpil Považský cukrovar, účastinnú spoločnosť v Trenčianskej Teplej, Záhorský cukrovar a liehovar, účastinnú spoločnosť v Uhorskej Vsi a Slovenský roľnícky cukrovar, účastinnú spoločnosť vo Vlčkovciach.

UKONČENIE ČINNOSTI

V povojnových rokoch mal už Zväz roľníckych vzájomných pokladníc pevné postavenie v slovenskom družstevníctve. Podľa bilancie k 31. decembru 1946 mali všetky roľnícke vzájomné pokladnice spolu 1 66 064 členov s výškou podielovej istiny

vyšie 20 mil. korún (20 333 100 Kčs) a vkladmi na bežných účtoch a vkladných knižkách v hodnote vyšie troch miliárd korún (3 573 406 344,13 Kčs).

Po politickom prevrate vo februári 1948 sa pohľad na družstevníctvo zmenil. Na všetky peňažné zväzy na Slovensku bola na základe výmeru Povereníctva financií v Bratislave č. 17540/48-IV/18 zo dňa 8. októbra 1948 uvalená kumulatívna národná správa, predsedal jej Ignác Bendek. Vyhláškou ministerstva financií, ktorá vyšla v Úradnom vestníku 15. novembra 1948, sa zriadilo Ľudové peňažné ústredie v Bratislave. Dňom jeho zriadenia prešli všetky práva a záväzky dovtedajších peňažných ústredí na Slovensku na novovytvorené Ľudové peňažné ústredie v Bratislave. Týmto dňom bola činnosť Zväzu roľníckych vzájomných pokladníc, Ústredného družstva a Živnosväzu pozastavená.

V podstate boli v novembri 1948 peňažné zväzy na Slovensku násilne zlúčené tzv. univerzálnou sukcesiou bez likvidácie do Ľudového peňažného ústredia v Bratislave, na ktoré prešli všetky ich aktíva a pasíva. Od 1. decembra 1948 prešli všetky prostriedky Zväzu roľníckych vzájomných pokladníc na účet Ľudového peňažného ústredia. Praktické zlúčenie bolo vykonané len na základe hrubých súvah jednotlivých zväzov k 1. decembru 1948 do účtovných kníh v tom čase už bývalého Zväzu roľníckych vzájomných pokladníc, ktoré Ľudové peňažné ústredie prevzalo a pokračovalo v nich.

Literatúra:

- Slovenský národný archív Bratislava, fond Ústredné družstvo v Bratislave, 1919-1950.
- Slovenský národný archív Bratislava, Osobný fond Fedor Houdek, 1848-1949.
- Slovenský národný archív Bratislava, fond Likvidačné stredisko Ústrednej rady družstiev (1910), 1948-1960.
- Archív Národnej banky Slovenska, fond Ústredné družstvo v Bratislave, 1926-1948, (1951).
- Štátny archív Bratislava, fond Krajský súd Bratislava, firemný register.
- Výročné správy a záverečné účty Zväzu roľníckych vzájomných pokladníc za roky 1926-1946.
- MILOV, M. Ján.: Slovenské družstevníctvo v prehľade. Bratislava, Prípravný výbor Storočnice slovenského družstevníctva, 1947, 134 s.
- MARTULIAK, Pavol: Roľnícke družstevníctvo na Slovensku v období 2. svetovej vojny. In: *Víťazstvá a prehry slovenského družstevníctva (1845-1945)*. Nadácia Ladislava Novomestského, Zost. Roman Holec, Bratislava, 1996, s. 33-51.
- NÁTHEROVÁ, Tatiana: Roľnícke vzájomné pokladnice v medzivojnovom období. In: *Víťazstvá a prehry slovenského družstevníctva (1845-1945)*. Bratislava: Nadácia Ladislava Novomestského, Zost. Roman Holec, 1996, str. 68-75.
- SACHSL, Josef: Roľnícke vzájomné pokladnice na Slovensku. In: *Vestník Ministerstva zemедělství Československé republiky*, roč. VI., č. 6, str. 102-103.

Analýza slovenského finančného sektora za rok 2010

(Pokračovanie z 2. str. obálky)

NAJDÔLEŽITEJŠIE TRENDY V SLOVENSKOM FINANČNOM SEKTORE

Kým rok 2009 bol pre slovenský bankový sektor krízový, rok 2010 už môžeme pomenovať ako rok oživenia. To sa prejavilo vo viacerých oblastiach. V prvom rade sa posilnila finančná pozícia bánk. Ziskovosť celého bankového sektora sa medziročne zdvojnásobila, hoci stále nedosahuje predkrízové úrovne. Naďalej však existujú pomerne významné rozdiely medzi jednotlivými bankami. Rast ziskovosti bol podporený najmä rastúcimi príjmami z retailových operácií. Banky profitovali z rastúceho objemu poskytnutých úverov a tiež z klesajúcej nákladovosti vkladov.

Zlepšujúca sa ekonomická pozícia domácností a podnikov sa prejavila aj na medziročnom poklese nákladov na znehodnotenie úverov voči týmto sektorom. V porovnaní s predkrízovým obdobím stále zostáva úroveň tvorby opravných položiek zvýšená.

V roku 2010 sa výraznejšie prehlbovala orientácia domáceho bankového sektora na sektor domácností. Platilo to najmä pre úvery na bývanie. V prvom polroku 2010 bol tento trend ovplyvnený najmä snahou klientov o refinancovanie starých úverov novými pri výhodnejších podmienkach. V druhej polovici roka 2010 začal rásť aj podiel úverov na priame financovanie nehnuteľností, čo pomohlo oživeniu trhu s nehnuteľnosťami. Tento vývoj zároveň sprevádzal rast konkurencie medzi bankami. Úrokové sadzby na úvery na bývanie klesali, a to napriek rastu úrokových sadzieb na finančných trhoch. Zvýšenú konkurenciu medzi bankami pocítili domácnosti aj pri vkladových produktoch. Prejavovalo sa to jednak úrokovou politikou, jednak zavádzaním nových produktov.

OPATRNÉ OŽIVENIE FINANCOVANIA PODNIKOVÉHO SEKTORA

Financovanie podnikov z domáceho bankového sektora zaznamenalo aj v roku 2010 skôr stagnáciu, a len v malej miere korešpondovalo s ekonomickým oživením. Objem úverov rástol iba v odvetviach, v ktorých mala kríza menší vplyv na zhoršenie kvality úverov. Tento vývoj bol, z pohľadu bánk, ovplyvnený pretrvávajúcou neistotou ohľadom hospodárskeho vývoja. Aj samotný dopyt podnikov po úveroch zostal v roku 2010 relatívne nízky. Čiastočne to môže byť ovplyvnené rastom financovania podnikov zo zahraničia. Výraznejšie oživenie dopytu zaznamenali banky v druhom polroku 2010 iba pri malých a stredných podnikoch.

Zatiaľ čo úvery podnikom stagnovali, rástli investície bánk do cenných papierov. Tento trend bol významný najmä v prvom polroku 2010. Okrem domácich štátnych dlhopisov rástli aj objemy zahraničných dlhových cenných papierov, s najväčším podielom štátnych dlhopisov.

ZMIERNENIE KREDITNÉHO RIZIKA DOMÁCNOSTÍ

Priaznivejší vývoj v ekonomických ukazovateľoch na Slovensku a v zahraničí v roku 2010 sa pozitívne prejavil aj na vývoji rizík, ktoré podstupuje bankový sektor. Zmiernilo sa riziko pri úveroch poskytnutých domácnostiam. Finančná pozícia domácností sa posilnila. Prispelo k tomu aj obdobie nízkych úrokových sadzieb a zmiernenie tempa rastu počtu nezamestnaných. Na druhej strane, zdrojom rastu kreditného rizika domácností v najbližšom období môže byť najmä možný rast úrokových sadzieb. Citlivosť domácností je o to vyššia, že veľká časť úverov je naviazaná na krát-

Zaplnená Konferenčná sála NBS svedčí o záujme, ktorý zástupcovia finančných inštitúcií venujú Analýze slovenského finančného sektora.

Výsledky Analýzy finančného sektora prezentujú odborníci z NBS aj predstaviteľom finančného sektora. Na seminári s prednáškami vystúpili zástupcovia odboru regulácie a finančných analýz: Ing. Marek Ličák, PhD. (pri pulte), Mgr. Júlia Čillíková (prvá zľava), Ing. Štefan Rychtárik, PhD. (prvý zľava) a Ing. Mgr. Pavol Jurča (prvý sprava).

kodobé fixácie úrokových sadzieb. Vyššiu citlivosť môžu vykazovať aj hypotekárne úvery pre mladých so štátnou podporou po uplynutí päťročnej bonifikácie úrokovej sadzby.

Napriek tomu, že rok 2010 priniesol predpoklady na zníženie kreditného rizika vo viacerých odvetviach podnikového sektora, toto riziko ostáva stále významným. Jeho význam vyplýva z veľkosti expozícií bánk voči podnikom, z relatívne vysokej koncentrácie úverov a z vysokej citlivosti podnikov na makroekonomický vývoj. Pozitívnym signálom však bolo zlepšenie celkového ekonomického vývoja. Vzárástla podnikateľská dôvera na Slovensku a takisto aj pokiaľ ide o jeho hlavných obchodných partnerov. Určité pozitívne signály sa objavili aj na trhu komerčných nehnuteľností, avšak riziko v tomto segmente ostáva aj naďalej vysoké.

V bankovom sektore je z hľadiska trhových rizík najvýznamnejším rizikom riziko vplyvu zmien úrokových sadzieb na bankovú knihu. Niektoré banky navyše investovali relatívne významnú časť svojich aktív do dlhopisov, ktorých cena sa počas roku 2010 znížila.

BANKOVÝ SEKTOR STABILNÝ AJ PRI STRESOVÝCH SCENÁROCH

Stabilitu slovenského bankového sektora v roku 2010 potvrdili aj výsledky stresového testovania. Viac uvádzame v materiáli Výsledky makrostresového testovania slovenského finančného sektora na stranách 7–11 tohto čísla bankového časopisu Biatec.

OŽIVENIE ZÁJMU O ŽIVOTNÉ POISTENIE

V poistnom sektore bolo možné v roku 2010 zaznamenať odlišný vývoj v životnom a neživotnom poistení. V roku 2010 došlo k opätovnému oživeniu záujmu o produkty životného poistenia. Objemy poistného však nedosiahli úroveň pred začiatku krízy. Naproti tomu, v sektore neživotného

poistenia pretrvával nepriaznivý stav z roku 2009. Silná konkurencia a nedostatočná nová produkcia sa podpísali pod negatívny vývoj poistného v jeho hlavných segmentoch. Najväčšie odvetvie – poistenie automobilov dosiahlo najnižšiu úroveň poistného od roku 2003. Nepriaznivý vplyv mal aj výskyt živelných udalostí. Celkový zisk poisťovní za rok 2010 bol nižší ako v predchádzajúcom roku.

STABILNÝ VÝVOJ V SEKTORE DÔCHODKOVÉHO SPORENIA

V oblasti starobného dôchodkového sporenia zostala štruktúra majetku konzervatívna vo všetkých troch typoch dôchodkových fondov. Rozdiely medzi nimi sa dokonca ešte zmenšili. Rástol objem investícií do slovenských štátnych dlhopisov a vystavenie voči vládnym dlhopisom rizikovejších štátov eurozóny sa počas roka výrazne znížilo.

Na druhej strane, sektor doplnkového dôchodkového sporenia v roku 2010 charakterizovali pomerne významné zmeny. Zastúpenie akcií a podielových listov v štruktúre majetku niektorých doplnkových dôchodkových fondov výrazne rástlo. Aj ďalšie zmeny nastavenia parametrov portfólia viedli k zvýšeniu vystavenia doplnkových dôchodkových fondov voči trhovým rizikám.

RÁSTLA ČISTÁ HODNOTA AKTÍV V KOLEKTÍVOM INVESTOVANÍ

Pozitívnejší makroekonomický vývoj bol pravdepodobnou príčinou rastu čistej hodnoty aktív v podielových fondoch kolektívneho investovania. Prílev prostriedkov do podielových fondov bol významný hlavne v prvých mesiacoch roka 2010. Okrem domácností nakupovali podielové listy vo výraznejšej miere aj inštitucionálni investori. Zloženie majetku sa v jednotlivých kategóriách fondov menilo iba minimálne. Výkonnosť vo väčšine kategórií oproti roku 2009 poklesla.

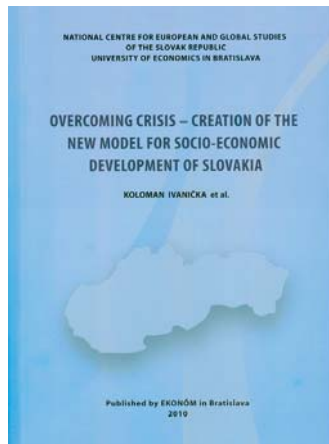
Foto: Igor Plávka

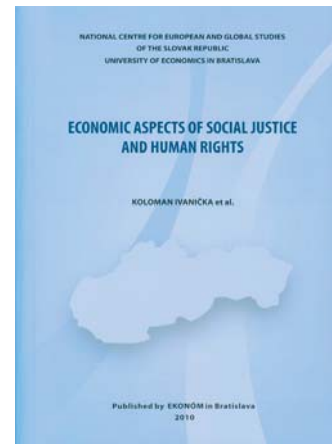
TRILÓGIA ŠTÚDIÍ

Ivanička, K. a kol.:
KREATIVITA, INVENCIA, INOVÁCIA – STIMULÁTORY RASTU, PROSPERITY A TRVALEJ UDRŽATEĽNOSTI SR
Bratislava: Ekonóm 2009,
ISBN 978-80-225-2761-3, 362 s.

Ivanička K. et al.:
OVERCOMING CRISIS – CREATION OF THE NEW MODEL FOR SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF SLOVAKIA
Bratislava: Ekonóm 2010,
ISBN 978-80-225-2882-5, 508 s.
(Prekonanie krízy – tvorba nového modelu sociálno-ekonomického rozvoja Slovenska).

Ivanička K. et al.:
ECONOMIC ASPECTS OF SOCIAL JUSTICE AND HUMAN RIGHTS
Bratislava: Ekonóm 2010,
ISBN 978-80-225-3004-0, 494 s.
(Ekonomické aspekty sociálnej spravodlivosti a ľudské práva).

Pri Ekonomickej univerzite v Bratislave vzniklo v januári 2009 Národné centrum európskych a globálnych štúdií SR (Centrum).

Hlavným poslaním Centra je „pri rešpektovaní vlastných koreňov a génia loci Slovenska, hľadať súlad rozvoja a rastu Slovenska s progresívnym globálnym rozvojom sveta a integračným duchom Európy“. Aktivity centra sa orientujú na výskum, disemináciu informácií a budovanie siete kontaktov. Tematické zameranie aktivít centra je zároveň naplnením myšlienok Modernizačného programu Slovensko 21 o nevyhnutnosti „podpory kapacít na vytváranie, získavanie a využívanie nových poznatkov“. Centrum intenzívne pracuje na budovaní kontaktnej siete s podobnými inštitúciami v Európe ako aj globálnej ekonomike, pričom vo svojej činnosti usiluje o interdisciplinárnu prístupov a difúziu inovácie prostredníctvom domácich a zahraničných kooperačných sietí. Súčasne vytvára podmienky na stimuláciu poznatkovo orientovaných služieb.

Úzky kolektív pracovníkov centra vydal aktuálnu trilógiu, ktorá reflektuje na súčasný vývoj globálnej ekonomiky s dopadmi na Slovenskú republiku.

Prvá monografia (september 2009) **Kreativita, Invencia, Inovácia – stimulátory rastu, prosperity a trvalej udržateľnosti SR** ponúka 19 príspevkov domácich ale aj zahraničných autorov zo širokospektrálnej oblasti výskumu, ktorí vo svo-

jich štúdiách reflektujú podporu investovania do výskumu, nakoľko práve v čase krízy je to oblasť, ktorá v sebe skrýva bohatý potenciál napredovania ekonomického rastu. Čína, India a už aj Spojené štáty americké túto ideu zachytili v predstihu a na kreativite, invencii a inovácii stavajú budúce základy ozdravenia svojich ekonomík. Podobný zámer – stimulovať záujem o túto oblasť a poukázať na dôležitý synergický efekt pri participácii vo všetkých sférach života – prinášajú aj autori tejto monografie (Ivanička, K., Sivák, R., Nilsen, R., Staněk, P., Sedlák, M., Lysák, L., Lejon, E., Klus, M.; Pauhofová, I., Barič, O., Bachár, V., Kotlebová, J., Silvan, J., Hersi, A., Darmo, J., Randík, A., Ulian, J., Matúšová, S.).

„Svetový sociálno-ekonomický systém nalieha vo potrebuje novú alternatívu – ... nový, funkčne adekvátnejší model sveta.“ uvádza v príspevku riaditeľ centra. Koloman Ivanička, a dodáva „potrebná je realistická vízia, pochopenie vyšších etických cieľov, porozumenie veľkej komplexnosti zachovania života, rešpektovanie spolupatričnosti biosveta, porozumenie a ochrana celoplanetárnych autoregulačných mechanizmov Zeme, spolužitie rôznych kultúr, rôznych politických systémov.“ Význam Slovenska v tejto oblasti vystihuje definícia globálneho paradoxu J. Naisbitta „čím rozsiahlejšia a väčšia je organizácia svetovej ekonomiky, tým silnejšie sa prejavujú sila a identita jej najmenších hráčov“. Vydanie prvej publikácie

v roku 2009 ovplyvnil rok kreativity, inovácií a inovácií, ktorý vyhlásila Európska komisia.

Druhá časť trilógie – monografia **Overcoming Crisis – Creation of the New Model for Socio-economic Development of Slovakia** (Prekonanie krízy – tvorba nového modelu sociálno-ekonomického rozvoja Slovenska) vychádza vo februári 2010, ako logické pokračovanie prvej publikácie. Vzhľadom na odozvu prvej monografie v odbornej verejnosti, Centrum vydalo túto publikáciu v anglickej mutácii, so zhrnutím v slovenčine. Autorsky sa na tejto monografii podieľalo spolu 33 autorov v 26 príspevkoch, ktorí priniesli náčrt podnetov pri tvorbe nového modelu sociálno-ekonomického rozvoja Slovenska pri prekonávaní krízy. Ich štúdie sa dotýkajú takých tém ako je potreba postkrízového modelu pre Slovensko (Ivanička, K.), podnikanie založené na výskume (Allen, J.), hľadanie novej civilizačnej paradigmy (Hohoš, L.), sociálna spravodlivosť (Hrubec, M.), poznatková spoločnosť (Matúšová, S., Michelko, R., Andrášik, L.), výchova a vzdelávanie (Polák, K., Patarák, O.), inovácie (Gašparíková, J.), etika (Sedlák, M.), klimatické zmeny (Simonis, U. E.), územný rozvoj (Silvan J., Mitske, A.), populačný vývoj (Jurčová D. a kol.), nová finančná architektúra sveta (Pauhofová, I., Cmorej, P.), využívanie eurofondov (Barič, O.) zmeny v medzinárodnom menovom systéme (Kotlebová, J., Bachár, V.) regionálne záležitosti (Tvrdoň, J.), kultúra (Tajtáková, M.), postavenie menšín (Klus, M.), hľadanie odpovede na globálne výzvy a hrozby (Mongiello, A.). Snahou autorského kolektívu bolo predložiť nielen teoreticko-metodologické hľadiská potrebné na tvorbu nového postkrízového modelu, ale aj ich smerovať k podpore aplikačných výstupov. Rok 2010 bol Európskou komisiou vyhlásený za rok boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu, z tohto hľadiska považujeme túto publikáciu za výrazne reflektujúcu na problémy tohto druhu v kontexte vývoja SR ako aj globálnej ekonomiky.

Trilógiu uzatvára monografia **Economic Aspects of Social Justice and Human Rights** (Ekonomické aspekty sociálnej spravodlivosti a ľudské práva). Podobne ako druhá monografia, aj táto publikácia vychádza v anglickom jazyku s resumé v slovenčine. Monografia logicky prepája proces

formovania tradičných sociálnych hodnôt slovenskej spoločnosti s vývojom sociálneho modelu v čase poznatkovo-orientovanej spoločnosti a v období integrácie a globalizácie, pričom poukazuje na skutočnosť ako sociálny model stimuluje invenciu a tvorivosť a ako usmerňuje hnacie sily pre rozvoj ekonomiky, politiky a prináša praktické riešenia. Autorskému kolektívu sa podarilo v tejto publikácii vyzdvihnúť bohaté skúsenosti nordického rozvojového modelu a poukázať tým na možnosti vzájomnej spolupráce.

Monografia zahŕňa 24 príspevkov 25 slovenských a zahraničných autorov, ktorí rozoberajú otázku hodnotového systému sociálnej spravodlivosti (Ivanička, K.), vedy (Čič, M.), inovačnej klímy (Gašparíková, J.), národného a regionálneho rozvoja v kontexte globalizácie (Nilsen, R.), možných scénarov budúceho vývoja svetovej ekonomiky (Staněk, P.), spoločenskej zodpovednosti v sociálno-trhovej ekonomike (Sedlák, M.), kreatívnej ekonomiky (Kloudová, J.), suverénnych fondov (Pauhofová, I., Cmorej, P.), sociálno-kultúrneho modelu SR (Matúšová, S., Tajtáková, M.), postavenia regiónu Východného Slovenska v rozvojovom programe SR a EÚ (Silvan, J.), menovej problematiky (Kotlebová, J., Bachar V.), sociálneho bývania (Ivanička, K. ml.). Publikáciu dopĺňajú príspevky týkajúce sa inšpirácií z nordického modelu a škandinávskych krajín (Sokolík, A.), udržateľného rozvoja miest (Hudeková, Z.), fenoménu Oulu (Jakabčicová, J.), príkladové transformačné modely Fínska a Írska pre SR (Klus, M.) ako aj vybrané aspekty urbanizácie severovýchodných krajín (Kropiláková, M.).

Všetky spomínané monografie sú určené tak pre riadiacich pracovníkov či už z oblasti verejného alebo súkromného sektora, vedeckej komunity ako aj širokej odbornej verejnosti či študentom. Publikácie nie sú určené na predaj, Centrum ich distribuje do všetkých významných inštitúcií na Slovensku a v zahraničí, ktoré s touto problematikou pracujú, pričom zámer je sprístupniť nové myšlienky s cieľom aplikovať ich v praxi.

Záujemcovia o túto problematiku môžu požiadať o výtlačky priamo v Centre, Ekonomická univerzita v Bratislave.

doc. Ing. Dana Tkáčová, PhD.

Rada guvernérov ECB upravila úrokové sadzby

Na zasadnutí 7. apríla 2011 Rada guvernérov zmenila základné úrokové sadzby ECB, ktoré boli takmer dva roky na nezmenenej historicky nízkej úrovni. Začiatkom apríla sa zvýšili o 25 bázických bodov. V rámci ekonomickej analýzy ECB identifikovala inflačné riziká ohrozujúce cenovú stabilitu, a preto bola táto úprava akomodačného nastavenia menovej politiky nevyhnutná.

Rozhodnutie Rady guvernérov zvýšiť základné úrokové sadzby prispeje k udržaniu inflačných očakávaní v eurozóne, ktoré by mali byť pevne ukotvené na úrovni zodpovedajúcej cieľu udržať mieru inflácie na úrovni nižšej, ale blízkej 2 %. Takéto ukotvenie inflačných očakávaní je základným predpokladom toho, aby menová politika podporovala hospodársky rast v eurozóne.

Úrokové sadzby sú však aj naďalej nízke v celom spektre splatností.

Nastavenie menovej politiky teda zostáva akomodačné a tým naďalej významnou mierou podporuje hospodársku aktivitu a tvorbu pracovných miest. Aktuálne hospodárske údaje potvrdzujú stále pozitívny trend vývoja hospodárskej aktivity, pričom miera neistoty zostáva zvýšená. Rada guvernérov bude aj naďalej veľmi pozorne sledovať vývoj v súvislosti s inflačnými rizikami ohrozujúcimi cenovú stabilitu.

Poskytovanie likvidity a režimy pridelovania finančných prostriedkov v rámci refinančných operácií sa tiež budú upravovať podľa potreby, pričom všetky neštandardné opatrenia prijaté počas obdobia akútneho napätia na finančných trhoch majú vzhľadom na svoju štruktúru dočasný charakter. Rada guvernérov bude preto v nasledujú-

com období aj naďalej veľmi pozorne sledovať vývoj všetkých ukazovateľov.

Rada guvernérov bude aj naďalej veľmi pozorne sledovať vývoj v súvislosti s inflačnými rizikami ohrozujúcimi cenovú stabilitu. V oblasti rozpočtovej politiky je nevyhnutné, aby vlády všetkých krajín dosiahli ciele fiškálnej konsolidácie oznámené na rok 2011. Oznámenie podrobne špecifikovaných konsolidačných opatrení na rok 2012 a ďalšie roky by navyše pomohlo presvedčiť širokú verejnosť a účastníkov trhu o udržateľnosti nápravných opatrení. Vyššia dôvera v udržateľnosť verejných financií má kľúčový význam, pretože zníži rizikové prémie zahrnuté do úrokových mier a zlepši podmienky na stabilný a udržateľný rast.

Pokiaľ ide o oblasť správy ekonomických záležitostí, balík šiestich legislatívnych návrhov prijatých Európskou radou na samite 24. – 25. marca 2011 podľa názoru Rady guvernérov do určitej miery smeruje k zlepšeniu hospodárskeho a rozpočtového dohľadu v rámci eurozóny. Podľa Rady guvernérov z nich však nevyplýva žiadna zásadná zmena v rámci dohľadu v eurozóne, ktorá je potrebná na zabezpečenie plynulého fungovania hospodárskej a menovej únie. Rada guvernérov preto v súlade so stanoviskom ECB zo 17. februára 2011 k týmto návrhom vyzýva Radu ECOFIN, Európsky parlament a EK, aby sa v rámci svojho „triológu“ dohodli na prísnejších požiadavkách, vyššej automatickosti postupov a jednoznačnejšom zameraní na najrizikovejšie krajiny, ktoré strácajú konkurencieschopnosť.

Zdroj: ECB, NBS red. krátené.

Z rokovania BR NBS

Dňa 18. apríla 2011 sa uskutočnilo 14. rokovanie BR NBS pod vedením jej guvernéra Jozefa Makúcha.

BR NBS schválila Výročnú správu NBS za rok 2010 a oznámenie o vydaní strieborných zberateľských euromincí v nominálnej hodnote 10 eur pri príležitosti 100. výročia narodenia Jána Cikkeru.

Zberateľská eurominca bude vyrazená zo zliatiny obsahujúcej 900 dielov striebra a 100 dielov medi. Jej hmotnosť bude 18 gramov a priemer 34 milimetrov. Výtvarný návrh euromince je dielom výtvarníka PhDr. Klimenta Mituru. Razbu strieborných zberateľských euromincí realizuje Mincovňa Kremnica, š. p. a do predaja sa dostanú v júli 2011.

BR NBS prerokovala Správu o činnosti a hospodárení Stáleho rozhodcovského súdu Slovenskej bankovej asociácie za rok 2010 a na základe návrhu zriaďovateľa Stáleho rozhodcovského súdu

Slovenskej bankovej asociácie rozhodla podľa § 91 ods. 2 zákona č. 492/2009 Z. z. o platobných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov, že príspevok na činnosť Stáleho rozhodcovského súdu Slovenskej bankovej asociácie sa v roku 2011 nebude platiť, a to vzhľadom na dostatok finančných prostriedkov z predchádzajúcich období.

BR NBS vzala na vedomie materiál Analýza dopadov Solventnosti II na Národnú banku Slovenska.

Dňa 12. apríla 2011 sa uskutočnilo 13. rokovanie BR NBS pod vedením jej guvernéra Jozefa Makúcha.

BR NBS schválila Správu o hodnotení efektívnosti činnosti úslovňových miest NBS a rozhodla o zrušení a delimitácii expozitúr v Bratislave, Humennom, Lučenci a v Trenčíne k 1. januáru

2012. Znížením počtu úschovných miest nebude ovplyvnená plynulosť hotovostného peňažného obehu. NBS bude naďalej zabezpečovať peňažný hotovostný obeh prostredníctvom ústredia a expozitúr v Banskej Bystrici, Košiciach, Nových Zámkoch, Poprade a v Žiline.

BR NBS ďalej chválila Rozhodnutie NBS o všeobecných podmienkach poskytovania vnútrodenného úveru NBS.

BR NBS schválila rozhodnutie NBS, ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie Národnej banky Slovenska z 2. marca 2010 č. 4/2010 o postupoch

vyrovnania pre pridružené systémy TARGET2-SK v znení rozhodnutia Národnej banky Slovenska z 9. novembra 2010 č. 11/2010.

Dňa 5. apríla 2011 sa uskutočnilo 12. rokovanie BR NBS pod vedením jej guvernéra Jozefa Makúcha.

BR NBS prerokovala a schválila materiál Správa o činnosti dohľadu nad finančným trhom Národnej banky Slovenska za rok 2010.

BR NBS prerokovala a schválila materiál Analýza slovenského finančného sektora za rok 2010.

NBS zverejnila Výročnú správu za rok 2010

Výročná správa Národnej banky Slovenska obsahuje hodnotenie ekonomického a menového vývoja za daný rok, ako aj aktivít NBS za všetky oblasti jej činnosti. Jej súčasťou je správa nezávislého audítora a účtovná závierka NBS.

Výročná správa je publikovaná v slovenskom a anglickom jazyku, v tlačenej aj elektronickej for-

me. Výročné správy sú k dispozícii vo formáte PDF ako jeden súbor alebo rozdelené do jednotlivých kapitol.

Inštitút bankového vzdelávania NBS, n.o.

Inštitút poskytuje zvyšovanie kvalifikácie a zručností pracovníkov finančného sektora. IBV NBS ponúka pestrú škálu približne 120 kurzov zameraných na bankový systém, účtovníctvo bánk, bankovú reguláciu, platobný styk, finančné trhy, ale

aj manažérske a jazykové vzdelávanie. Viac informácií o vzdelávaní a odbornej príprave sa uvádza v Programe vzdelávacích podujatí na webovej adrese <http://www.ibv-nbs.sk>, kde sa možno aj on line prihlásiť na jednotlivé kurzy.

1.	Rozpoznávanie pravosti peňazí a identifikácia ich falzifikátov	2. – 3. 5. 2011
2.	Bankové záruky a medzinárodné finančné podvody v oblasti bankových záruk	11. 5. 2011
3.	Školenie pre používateľov IS EURO SIPS	5. 5. 2011
4.	Analýza dlhopisov, oceňovanie a účtovanie	9. – 12. 5. 2011
5.	Zmeny v IFRS od roku 2009, novinky, komentáre a príklady	11. 5. 2011
6.	Zmeny v IFRS od roku 2009, novinky, komentáre a príklady	12. 5. 2011
7.	Etiketa a základy spoločenského protokolu v praxi I/2.	12. 5. 2011
8.	Základy bankovníctva a poisťovníctva pre zamestnancov s neekonomickým vzdelaním I – VI/IV. Aktívne operácie banky	16. 5. 2011
9.	Právo Európskej únie z pohľadu Lisabonskej zmluvy	17. 5. 2011
10.	Bank Analysis Training Course	18. 5. 2011
11.	Bazilejské dohody o kapitáli, finančné riziká banky a ich riadenie IV	19. 5. 2011
12.	Solvency II	19. – 20. 5. 2011
13.	Nástroje bankového controllingu	19. – 20. 5. 2011
14.	Osobné doklady a cestovné šeky – ochranné prvky	24. 5. 2011
15.	Šek a operácie so šekmi	31. 5. 2011

Falzifikáty bankoviek a mincí zadržané na území SR v roku 2010

V roku 2010 bolo na území Slovenskej republiky zadržaných spolu 2 934 falzifikátov bankoviek a mincí. V porovnaní s rokom 2009 to predstavuje pokles o 15,4 %. Z celkového počtu zadržaných falzifikátov bolo 1 525 bankoviek a 1 409 mincí. Najvyšší podiel zo všetkých falzifikátov zadržaných v roku 2010 mali falzifikáty euromincí (96,7%). Až 88 % falzifikátov bolo zadržaných v obehu – bankami, pobočkami zahraničných bánk, nebankovými subjektmi a bezpečnostnými službami. Takmer tretina bola zadržaná v Bratislavskom kraji.

Počet zadržaných falzifikátov v roku 2010 a technická úroveň ich vyhotovenia nepredstavovali vážnejšie riziko pre bezpečnosť a plynulosť hotovostného peňažného obehu v Slovenskej republike.

FALZIFIKÁTY EUR

V roku 2010 bolo na území SR zadržaných 1 428 kusov falzifikátov eurobankoviek, čo v porovnaní s rokom 2009 predstavuje pokles o jednu tretinu (tab. 1). V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa však zvýšila kvalita ich vyhotovenia. V roku 2010 sa výrazne zvýšil počet zadržaných falzifikátov euromincí (1 409 kusov, nárast o 170%).

Väčšina z nich sa svojimi magnetickými vlastnosťami, vodivosťou a vyhotovením odlišovala od pravých euromincí len minimálne a pre peňažný obeh boli veľmi nebezpečné. Polovicu z nich zadržala priamo NBS.

V roku 2010 bolo v krajinách eurozóny zadržaných 1 047 387 falzifikátov euromincí, čo predstavuje pokles oproti minulému roku o 12 %.

Zo zadržaných falzifikátov až 84 % tvorili falzifikáty eurobankoviek. Viac ako 3,5 % z celkového počtu falzifikátov eur bolo zadržaných mimo územia eurozóny.

Na Slovensku bolo zadržaných 0,27 %, čím sme sa zaradili medzi krajiny s najnižším počtom zadržaných falzifikátov eur. Počet falošných eurobankoviek z každého milióna eurobankoviek v obehu predstavoval v SR 16 kusov a v eurozóne až 60

kusov. Počet zadržaných falzifikátov euromincí na jeden milión euromincí v obehu bol v SR 4 kusy a v eurozóne 2 kusy. Pravdepodobnosť, že fyzické osoby alebo právnické osoby prídu v peňažnom obehu do styku s falošnou eurobankovkou alebo euromincou je preto veľmi nízka.

Falzifikáty eurobankoviek nominálnych hodnôt 20 €, 50 € a 100 € tvoria v rámci eurozóny 94,3 % zo všetkých zadržaných falzifikátov eurobankoviek.

Takmer každá druhá falošná eurobankovka zadržaná v eurozóne mala nominálnu hodnotu 50 €. Na Slovensku bola štruktúra zadržaných falzifikátov podobná, pričom najviac zadržaných falzifikátov eurobankoviek malo nominálnu hodnotu 50 € (35,2%) a 100 € (27,4%). V roku 2010 bolo v krajinách eurozóny zadržaných v prepočte na tisíc obyvateľov priemerne 2,6 falzifikátov.

V Slovenskej republike mal tento podiel hodnotu 0,3 a bol druhý najnižší z krajín eurozóny.

FALZIFIKÁTY SLOVENSÝCH KORÚN

Zavedením eura do hotovostného peňažného obehu sa výrazne znížil výskyt falzifikátov slovenských korún. V roku 2010 bolo zadržaných len 14 kusov falzifikátov. Aj keď je možnosť výmeny slovenských bankoviek za eurové bankovky časovo neobmedzená, možno očakávať, že výskyt falzifikátov slovenských korún bude len ojedinelý.

FALZIFIKÁTY AMERICKÝCH DOLÁROV A OSTATNÝCH CUDZÍCH MIEN

V roku 2010 bol v porovnaní s predchádzajúcim rokom zaznamenaný výrazný pokles zadržaných falzifikátov amerických dolárov a ostatných cudzích mien. Počet zadržaných falzifikátov amerických dolárov sa znížil o 65 %. Podobne ako v roku 2009 bola najviac falšovanou bankovkou 100 USD, ktorá tvorila 66 % zo zadržaných falzifikátov.

Výskyt falzifikátov ostatných cudzích mien poklesol o 74 %. Najväčší podiel tvorili falzifikáty anglických libier (21 kusov) a českých korún (6 kusov).

Zdroj: Výročná správa NBS 2010.

Tab. 1 Počet falzifikátov eur zadržaných v SR (ks)

	0,50 €	1 €	2 €	5 €	10 €	20 €	50 €	100 €	200 €	500 €	€ P ¹⁾	Spolu
2006	0	0	3	1	4	6	69	217	38	10	0	348
2007	0	4	8	0	2	10	59	99	90	6	0	278
2008	0	2	15	0	4	9	65	70	106	4	0	275
2009	37	109	664	29	37	274	827	775	144	7	0	2 903
2010	208	224	977	35	38	312	503	392	91	56	1	2 837

Zdroj: NBS.

1) Napodobneniny, pozmenené, upravené a zložené bankovky a euromince.

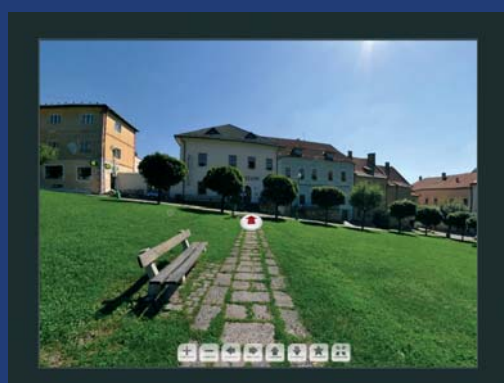

Virtuálna prehliadka Múzea mincí a medailí v Kremnici

Národná banka Slovenska prednedávnom sprístupnila verejnosti novú webovú stránku Múzea mincí a medailí v Kremnici, ktorá návštevníkom ponúka okrem atraktívnejšieho vzhľadu aj jednoduchšiu orientáciu a bohatú fotogalériu z expozícií, výstav a podujatí múzea.

Úvodná stránka múzea mincí a medailí v Kremnici: www.muzeumkremnica.sk

Ukážky z virtuálnej webovej stránky, ktorá sprístupňuje historickú expozíciu v Múzeu mincí a medailí v Kremnici.

K ďalším inováciám tejto webovej stránky pribudla aj virtuálna prehliadka numizmaticko-historickej expozície Líce a rub peňazí - Peniaze a medailérstvo v dejinách Slovenska.

Virtuálna prehliadka ponúka návštevníkom stránky možnosť nahliadnúť do priestorov expozície a prostredníctvom informačných bodov sa zoznámiť s vybranými exponátmi, resp. témami, ktoré expozícia približuje. Návštevníci stránky sa

tak dozvedia niektoré zaujímavosti nielen z dejín peňazí a medailérstva na území Slovenska, ale aj z histórie mesta Kremnica, jeho baníctva, hutníctva a slávnej kremnickej mincovne.

Veríme, že virtuálna prehliadka expozície návštevníkov webovej stránky povzbudí natoľko, že navštívia osobne tak múzeum ako aj ďalšie expozície a pozrú si vzácne exponáty „zblízka“.

Foto: Igor Plávka

